

DANMARKS STATISTIK.

STATISTIQUE DU DANEMARK.

STATISTISKE MEDDELELSER,

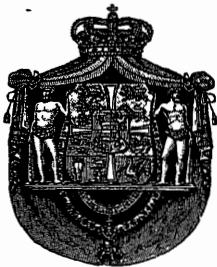
TREDIE RÆKKE, 11TE Bind.

Communications de statistique

3e série, tome 11e.

UDGIVET AF DET STATISTISKE BUREAU.

Publié par le Bureau de Statistique.

KJØBENHAVN.

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER).

1892.

IV.

Forhandlinger

ved

Det 3^{die} nordiske statistiske Møde,

som afholdtes i Kjøbenhavn

den 21de til 24de September 1891.

Procès-verbaux

de la

3me session des conférences de statistique scandinave,

tenue à Copenhague

du 21 au 24 Septembre 1891.

Med det Formaal at søge tilvejebragt en saa stor Ensartethed som mulig, saavel i Hovedtræk som i Enkeltheder, i Danmarks, Sveriges og Norges officielle statistiske Værker, saaledes at der tillige tages Hensyn til, hvad der maa siges at være almindeligt gjældende i andre civiliserede Staters officielle Statistik — blev det, under Forudsætning af Regjeringernes Samtykke, i Aaret 1888 vedtaget mellem Cheferne for de statistiske Bureauer i de ovennævnte Lande, at afholde et nordisk statistisk Møde i Kristiania i 1889 og fremdeles i samme Øjemed efter fornyet Aftale at mødes vekselvis i de tre Landes Hovedstæder. Disse Møder, for hvilke man forud satte en Tidsgrænse af tre eller fire Dage som Regel, skulde efter Overenskomst forberedes ved et Program, hvoraf hvert af de statistiske Bureauer vilde have at udarbejde sin Del. Ved saaledes under hvert Møde at optage nogle enkelte Hovedspørgsmaal til Forhandling, var det Hensigten efterhaanden at gennemgaa samtlige Afsnit af den officielle Statistik.

Det første nordiske statistiske Møde blev, efter at nærmere Aftale var truffen, afholdt i Kristiania i Dagene fra 4de til 6te Juli 1889, og der forelaa til Forhandling i Overensstemmelse med et forud vedtaget Program følgende Betænkninger, hvilke de statistiske Bureauer i Slutningen af Maj Maaned gjensidig havde tilstillet hverandre:

A. «Bemærkninger vedrørende de tre nordiske Rigers Folketællingstabeller», af Chefen for Norges statistiske Centralbureau.

B. «Promemoria angående folkmængdens fördelning efter køn, alder och civilstånd samt yrken vid 1890 års folkräkningar i

Sverige, Norge och Danmark», af Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau.

C. «Henstillinger som Grundlag for Behandlingen af Sveriges, Norges og Danmarks udenrigske Omsætnings-Statistik», af Chefen for Danmarks statistiske Bureau.

Disse Betænkninger tillige med de derover fattede Beslutninger findes meddelte Offenheden in extenso i «Forhandlinger ved det i Kristiania den 4de, 5te og 6te Juli 1889 afholdte fællesnordiske statistiske Møde» (Tillæg No. 1 til «Meddelelser fra det statistiske Centralbureau», 7de Bind).

Efter at man var bleven enig om, at dette første Mødes Resultater gave Anledning til at fortsætte i den begyndte Retning, vedtoges det paa Indbydelse af Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau at mødes næste Aar i Stockholm under Forudsætning af de vedkommende Regjeringers Samtykke, samt at det tredje Møde skulde finde Sted i Kjøbenhavn i Aaret 1891, men at Møderne derefter som Regel kun skulde afholdes hvert andet Aar.

I Overensstemmelse hermed aabnedes det andet nordiske statistiske Møde i Stockholm den 9de September 1890 og sluttedes den 12te s. M. Ifølge det paa Mødet i Kristiania fastsatte Program optoges til Forhandling følgende Betænkninger, som forud i Sommerens Løb vare blevne udvekslede mellem Mødets Deltagere:

A. «Om Afholdelsen af Kreaturtællinger», af Chefen for Danmarks statistiske Bureau.

B. «Bemærkninger vedrørende de tre nordiske Rigers Skibsfartsstatistik», af Chefen for Norges statistiske Centralbureau.

C. «Promemoria angående folkmængdens fördelning efter yrken», af Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau.

De herover fattede Beslutninger findes tillige med Betænkningerne som Bilag meddelte Offenheden in extenso i «Förhandlingar vid nordiska statistiska mötet i Stockholm den 9—12 sept. 1890» (Statistisk tidskrift, årg. 1890, S. 105—143). Dog er at mærke, at Tiden ej strakte til at overveje de med Hensyn til den

indenlandske Skibsfart fremsatte Henstillinger, hvorfor man vedtog at udskyde Forhandlingerne herom til det næste Møde.

Paa det andet nordiske statistiske Møde vedtog man derhos, efter Indbydelse af Chefen for Danmarks statistiske Bureau, at samles i Kjøbenhavn i Sommeren 1891. Mødetiden skulde nærmere fastsættes efter skriftlige Forhandlinger, indledede af Chefen for Danmarks statistiske Bureau i den sidste Halvdel af Maj Maaned 1891.

Som Program for Forhandlingerne paa Mødet i 1891 fastsattes følgende:

A. Indenlandsk Skibsfart, som forberedes af Chefen for Norges statistiske Centralbureau (jfr. ovenfor).

B. Jordbrugsstatistik, som forberedes af Chefen for Danmarks statistiske Bureau.

C. Folkemængdens aarlige Bevægelser (i sin Helhed eller saa meget, som anses hensigtsmæssigt), som forberedes af Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau.

Det tredie nordiske statistiske Møde aabnedes i Kjøbenhavn den 21de September 1891. Ligesom ved de foregaaende Møder vare Deltagerne:

Chefen for Danmarks statistiske Bureau, Hr. Bureauchef Marius Gad.

Chefen for Norges statistiske Centralbureau, Hr. Direktør A. N. Kiær.

Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau, Hr. Overdirektør Phil. Dr. E. Sidenbladh.

Paa Mødet, som sluttedes den 24de September, forelaa til Forhandling i Overensstemmelse med det paa Mødet i Stockholm vedtagne Program (for Jordbrugsstatistikens Vedkommende dog foreløbig kun et Hovedafsnit af samme, jfr. nedenfor under C) følgende Betænkninger, hvilke forud vare blevne udvekslede til nøjere Overvejelse af Mødets Deltagere:

A. De paa det andet nordiske statistiske Møde (jfr. ovenfor) fremsatte Bemærkninger angaaende den indenlandske Skibsfart med Henstillinger under Punkterne 1—4, hvilke Punkter findes op-

trykte her som Bilag I, A, S. 156 (jfr. forøvrigt «Förhandlingar vid nordiska statistiska mötet», Statistisk tidskrift, årg. 1890, S. 138—139) samt «Nogle Tillægsbemærkninger vedrørende Skibsfartsstatistiken», af Chefen for Norges statistiske Centralbureau.

B. «Promemoria angående de nordiska rikenas redogörelser om folkmängdens årliga förändringar», af Chefen for Sveriges statistiske Centralbureau.

C. «Jordbrugenes Fordeling efter deres Størrelse og Driftsherre-Forhold», af Chefen for Danmarks statistiske Bureau.

Disse Betænkninger meddeles her som Bilag S. 156—216.

Paa Mødet toges følgende

Beslutninger:

Résolutions.

A. Skibsfartsstatistiken.

Statistique de la navigation.

Nr. 1.

(ad Bilag I, A, Punkt 1, S. 156.)

Mødet vedtog, at Statistiken over den indenlandske Skibsfart bør ledsages af fuldstændig Redegjørelse for den anvendte Fremgangsmaade ved Erhvervelsen og Bearbejdelsen af de foreliggende Kjendsgjerninger, vedrørende Skibsfarten, dog at det ikke anses nødvendigt, at saadanne Meddelelser optages i Statistiken for hvert enkelt Aar.

Nr. 2.

(ad Bilag I, A, Punkt 2, S. 156.)

Det vedtoges, at Oplysningerne om den lokale Havnetrafik — for saa vidt Statistiken over den indenlandske Skibsfart undtagelsesvis skulde omfatte samme — bør opføres særskilt med Forklaring af, hvor vidt Havnetrafiken strækker sig eller paa anden Maade maatte være begrænset.

Nr. 3.

(ad Bilag I, A, Punkt 3, S. 156.)

Det ansaas ønskeligt, at der i Statistiken over den indenlandske Skibsfart skjælnes mellem Kystfart og Trafiken paa

Indsøer, Kanaler og Floder. For Danmarks Vedkommende skjønnes Spørgsmaalet dog at være uden Betydning.

Nr. 4.

(ad Bilag I, A, Punkt 4 i Forbindelse med Bilag I, B, Punkt 1, S. 157.)

Det ansaas ønskeligt, saavel for den indenlandske som for den udenlandske Skibsfarts Vedkommende, at Skibe, der paa samme Rejse i Trafikøjemed indgaa i flere indenlandske Havne, — i Overensstemmelse med det i Tillægsbemærkningerne først nævnte Alternativ — opføres med Antal og Drægtighed for hver af de anløbne Havne, dog saaledes, at der ved de Havne, som ere Mellem- eller Bistationer, tilføjes Bemærkning herom; derimod medregnes samme Skib kun én Gang i Hovedsummen for Landets samlede Skibsfart. Hvor vidt en Havn bliver at opfatte som Hoved- eller Bistation, overlades foreløbig til Afgjørelse af hvert Land for sig.

Nr. 5.

(ad Bilag I, A, Punkt 4 i Forbindelse med Bilag I, B, Punkt 2, S. 158.)

Det ansaas ønskeligt — for saa vidt større Vanskeligheder ikke dermed ere forbundne —, at de fra Udlandet ankommende Skibe, der paa samme Rejse i Trafikøjemed have anløbet flere udenlandske Havne, opføres som indgaaede fra det Land eller den Havn, hvorfra Rejsen har taget sit Udgangspunkt, men at Oplysning desuden gives om de øvrige paa Rejsen anløbne Lande (Havne), enten i en Anmærkning eller i en særskilt Oversigt.

Nr. 6.

(ad Bilag I, A, Punkt 4 i Forbindelse med Bilag I, B, Punkt 3, S. 158.)

Mødet vedtog — for saa vidt det efter Forholdene kan gennemføres —, at de fra Udlandet i Trafikøjemed ankommende Skibe, som anløbe Indlandet under Rejse til et andet endeligt Bestemmelsessted, bør opføres som indgaaede i vedkommende indenlandske Havn med Bemærkning om dette Forhold enten i en Anmærkning eller i en særskilt Oversigt.

Nr. 7.

(ad Bilag I, A, Punkt 4 i Forbindelse med Bilag I, B, Punkt 4, S. 159.)

Beslutningerne under Nr. 4—6 skulle have tilsvarende Gyldighed for den udgaaende Skibsfart.

Nr. 8.

(ad Bilag I, A, Punkt 4 i Forbindelse med Bilag I, B, Punkt 5, S. 159.)

Det ansaas ønskeligt, at de ovenfor omhandlede Specificationer — saa vidt muligt — meddeles særskilt for hvert Flag.

Nr. 9.

(ad Bilag I, B, S. 157, andet Stykke.)

Det ansaas ønskeligt, at der i de Oplysninger vedrørende Fragtfarten paa fremmede Havne, som udarbejdes paa Grundlag af Beretninger fra de forskellige Konsulatsdistrikter, bliver skjernet mellem de Indklareringer, resp. Udklareringer, der finde Sted fra, resp. til, Steder indenfor samme Land (Kystfart, Kabotage) og de øvrige Ind- og Udklareringer.

Nr. 10.

(ad Bilag I, B, S. 159, fjerde Stykke.)

Det ansaas ønskeligt — for saa vidt der overhovedet gives Oplysning om Bestuvningen, og Forholdene iøvrigt tillade det —, at der for hvert af de forskellige Lande, resp. Havne i indenlandsk Skibsfart, der paa samme Rejse anløbes, meddeles Oplysninger om de sammesteds indladede, resp. udlossede, Vare-mængder, udtrykte i Registertons-Bestuvende.

Nr. 11.

(ad Bilag I, B, S. 159, sidste Stykke.)

Det vedtoges, at der i Skibsfartsstatistiken, særlig for de vigtigere Oversigtens Vedkommende, bør meddeles Oplysninger særskilt for Damp og særskilt for Sejl samt tillige for Damp og Sejl under ét.

Nr. 12.

(ad Bilag I, C.)

Det anerkjendtes, at Spørgsmaalet om Opnaelse af større Overensstemmelse i Henseende til Statistiken over Varetrafikken mellem de skandinaviske Lande i væsenlig Grad afhænger af, at Lov-

bestemmelser vedtages angaaende Importørers, resp. Exportørers, Pligt til at opgive Varernes Mængde og Værdi, Kjøbested, resp. Salgssted.

Spørgsmaalet om Varetrafikken over Landgrænsen mellem Sverige og Norge henstilles fremdeles til Forhandling mellem Myndighederne i vedkommende Lande.

B. Statistiken over Folkemængdens Bevægelser.

Statistique des mouvements de la population.

I. Indhold og Form i Almindelighed.

La matière et la forme.

(jfr. Bilag II, S. 180, under A.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

Det vedtoges, at Beretningerne skulle omfatte en Tekstafdeling og en Tabelafdeling, enten samlede eller i særskilt Udgivelse. Ønskeligheden af, at Tabelafdelingen saa vidt muligt omfatter samtlige tabellariske Oversigter for vedkommende Aar, anerkjendes.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

Beretningerne bør, i det mindste i Tabelafdelingen og for de vigtigere Oversigters Vedkommende, være etaarige, men saafremt Femaars- eller længere Perioder anvendes, bør disse vælges saaledes, at Aarstallene ende paa 5 eller 0. Dette sidste gjælder dog for Danmarks Vedkommende kun under Forudsætning af, at de fremtidige Folketællinger udskydes et Aar, saaledes at den næste Folketælling først bliver at afholde den 1ste Februar 1901.

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

Indholdet af Beretningerne bør i særskilte, efter hverandre følgende Tabeller omfatte: Folkemængden (for saa vidt det overhovedet kan ske og anses hensigtsmæssigt), Vielserne, Fødslerne, Dødsfaldene, Udvandringen samt — for saa vidt Oplysninger herom kunne erholdes — Indvandringen.

For Danmarks Vedkommende forbeholdes en Prøve med Omordning af Tabellerne paa en saadan Maade, at samtlige Oversigter over Vielser i en Hovedafdeling for sig efterfølges af samtlige Oversigter over Fødsler i en tilsvarende Hovedafdeling etc. i Stedet for den nuværende Ordning, hvor Oversigter over Vielser, Fødsler og Dødsfald afløse hverandre for hver enkelt Del af Landet.

Nr. 4.

(ad Punkt 4.)

Det vedtoges, at de vigtigere Oplysninger bør offentliggøres amts- eller lensvis, med Adskillelse mellem By og Land, men iøvrigt kan Offentliggjørelsen indskrænke sig til Oversigter for hele Riget, dog med Adskillelse mellem By og Land (jfr. Noten til vedkommende Henstilling). Fremdeles meddeles Hovedtallene særskilt for hver By, hvorhos ogsaa andre vigtige Talopgivelser indenfor de Grænser, som hvert Riges Bureau maatte anse for hensigtsmæssige, opføres særskilt for de største Byer.

Nr. 5.

(ad Punkt 5.)

Saa vidt muligt opføres i hver Tabel efter Hovedsummen for vedkommende Aar, under hver Kolumne eller paa andet hensigtsmæssigt Sted, de tilsvarende Hovedsummer for de nærmest forudgaaende 5 Aar.

Nr. 6.

(ad Punkt 6.)

Det henstilles til Afgjørelse af hvert Land for sig, hvor vidt der i Kolumnehovederne eller andetsteds skal optages en Oversættelse paa Fransk af Hovedets Indhold.

II. Vielser.

Mariages.

(jfr. Bilag II, S. 181, under B.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

Oplysninger om hele Antallet af indgaaede Ægteskaber samt om de viede Pars Civilstand (om Ægteskabet er ind-

gaet mellem ugift Mand og ugift Kvinde, ugift Mand og Enke, ugift Mand og fraskilt Kvinde etc.) meddeles i samme Omfang som hidtil.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

I Henseende til nyt Ægteskabs Indgaaelse bør oplyses, om dette er det andet, tredje etc., saa vidt muligt ogsaa særskilt for de Fraskiltes Vedkommende.

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

Om de Viedes Alder meddeles Oplysning, dels med Kombination for hvert Kjøen i Femaarsklasser (for de yngste Aldersklassers Vedkommende — under 20 Aar — dog mere detaillerede Oplysninger), dels for hvert Aldersaar, kombineret med Civilstanden; begge disse Oversigter dog alene for hele Riget. For Danmarks Vedkommende kan dette imidlertid kun ske, saafremt det, efter eventuelle Forhandlinger med vedkommende Myndighed om de fra Præsterne til det statistiske Bureau indgivne Beretninger, maatte blive fastsat, at disse Beretninger omordnes og udvides til det ommeldte Formaals Fyldestgjørelse.

Nr. 4.

(ad Punkt 4.)

Om Vielsernes Antal i de forskjellige Maaneder meddeles Oplysninger i samme Omfang som hidtil.

Nr. 5.

(ad Punkt 5.)

Oplysninger meddeles — saa vidt saadanne komme til at foreligge — om borgerlige Ægteskaber samt om Ægtefællernes Trosbekjendelse, hvad enten Ægteskabet er indgaaet for kirkelig eller borgerlig Myndighed.

Nr. 6.

(ad Punkt 6.)

Det tages under Overvejelse, hvor vidt Oplysninger bør meddeles om de Viedes borgerlige Stilling. For Danmarks Vedkommende maa det imidlertid være forbeholdt, at Spørgsmaalet i

alle Tilfælde først kan optages, naar Bureauet har faaet en fyl-
digere Organisation.

Nr. 7.

(ad Punkt 7.)

Saa vidt muligt meddeles Oplysninger om de ved Skils-
misse opløste Ægteskaber. For Danmarks Vedkommende
kan dette først ske efter nærmere Forhandling med vedkommende
Myndighed.

III. Fødsler.

Naissances.

(jfr. Bilag II, S. 182, under C.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

Oplysninger om de fødende Kvinders Alder (i Femaars-
grupper) og Civilstand, med Adskillelse mellem ægte og uægte
fødende, bør om muligt meddeles lens- eller amtsvis. Fremdeles
kan der for hele Riget meddeles Specifikation for hvert Aldersaar,
ligeledes med Adskillelse mellem ægte og uægte fødende, forsaa-
vidt detaillerede Oplysninger herom maatte foreligge. Spørgs-
maalet om tilsvarende Oplysninger om Fædrener Alder kan for
Tiden ikke optages paa det fælles nordiske Program.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

Med Hensyn til Fødslerne tages under Overvejelse, hvor
vidt der — om muligt — bør meddeles Oplysninger om Fostrenes
Antal, Levendefødsel eller Dødfødsel, Kjøen samt Ægtefødsel eller
Uægtefødsel paa lignende Maade som i Tabel 10, Kol. 41 i Sve-
riges «Befolkningsstatistik».

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

I Henseende til fødte Børn meddeles Oplysning om levende-
fødte eller dødfødte, med Adskillelse mellem ægtefødte og uægte-
fødte samt mellem Kjønnene; endvidere om de ere fødte i Enkelt-
fødsel eller Tvillingfødsel etc., ligeledes med Adskillelse mellem
ægtefødte og uægtefødte samt mellem Kjønnene.

Nr. 4.

(ad Punkt 4.)

Om Fødslernes Fordeling efter Maaneder meddeles Oplysninger for levendefødte og dødfødte med Adskillelse mellem ægte- og uægtefødte samt mellem Kjønnene.

Nr. 5.

(ad Punkt 5.)

Spørgsmaalet om Statistik over Fødsler blandt Dissentere optages ikke paa det fælles nordiske Program.

IV. Dødsfald.

Décès.

(jfr. Bilag II, S. 182, under D.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

Oplysninger meddeles om Dødsfaldenes Fordeling efter Kjønn og Civilstand samt Alderen, for Len eller Amter i Femaars- eller Tiaarsgrupper — men for hele Riget, saa vidt Oplysning derom foreligger, for hvert Aldersaar for sig tillige med detaillerede Oplysninger om Dødsfald blandt spæde Børn med Adskillelse mellem ægte- og uægtefødte.

Blandt de Døde medtages ikke Dødfødte, om hvilke der meddeles særskilte Oplysninger.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

Under Overvejelse tages, hvor vidt der kan meddeles Oplysninger om de Dødes borgerlige Stilling, om muligt kombineret med Alderen.

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

Hvad det fælles nordiske Program angaar, indskrænkes Oplysningerne om Dødsfaldenes Fordeling efter Maaneder til Oversigter for hver enkelt Maaned med Adskillelse mellem Kjønnene. Det henstilles dog, hvor vidt der i Forbindelse hermed kan meddeles Oplysning om de Dødes Alder i visse Hovedgrupper (Børnealder o. s. v.).

Nr. 4.

(ad Punkt 4 og 5.)

Om voldsomme Dødsaaarsager (undtagen Selvmord) meddeles Oplysninger dels lens- eller amtsvis med Adskillelse mellem Dødsfald ved Drukning, andre Ulykkestilfælde og Drab (med særskilt Udsondring af Barnemord, for saa vidt det anses hensigtsmæssigt) samt eventuelt andre Aarsager til voldsom Død, dels for hele Riget med, om muligt, yderligere Specification samt med Adskillelse indenfor hver Dødsmaade mellem Børn og Voksne. Endelig meddeles for hele Riget Oversigter over Fordelingen paa de enkelte Maaneder, idet der i det mindste skjelnes mellem voldsom Død ved Drukning og paa anden Maade.

Nr. 5.

(ad Punkt 6.)

Om Selvmord meddeles Oplysninger dels lens- eller amtsvis for Kjøen og Civilstand, dels for hele Riget ej alene for Kjøen og Alder (i Femaarsgrupper) kombineret med Civilstand, men tillige for Kjøen og Dødsmaade samt for hvert Kjøen indenfor de enkelte Maaneder.

Nr. 6.

(ad Punkt 7.)

Spørgsmaalet om Statistik over Dødsfald blandt Disssenterne optages ikke paa det fælles nordiske Program.

V. Udvandring.

Emigration.

(jfr. Bilag II, S. 183, under E.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

I Henseende til Udvandrernes Bestemmelsessted bør Oplysninger meddeles dels lens- eller amtsvis om, hvor mange af hvert Kjøen der ere udvandrede til Steder udenfor Europa, dels for hele Riget om, hvor mange der af Udvandrerne henhørte af hvert Kjøen under følgende Grupper: Gifte, andre Personer over 15 Aar, Børn under 15 Aar.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

Hvad Udvandrerens Alder iøvrigt angaar, bør Oplysninger meddeles for hele Riget om Kjøen og Civilstand saa vidt muligt for hvert Aldersaar.

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

Om Udvandrerens borgerlige Stilling meddeles Oplysninger i et saadant Omfang, som hvert Land anser for hensigtsmæssigt, dog saa vidt muligt omfattende samtlige de Udvandrede.

Nr. 4.

(ad Punkt 4.)

Det henstilles til hvert Lands Afgjørelse for sig, hvor vidt og i hvilket Omfang yderligere Oplysninger kunne meddeles om Udvandringen i de enkelte Maaneder, dens Størrelse fra de forskellige Udskibningshavne eller ved andre Befordringsmaader, samt hvor mange Udlændinge der desuden medfulgte paa Emigrantskibe, som udgik fra indenrigsk Havn.

Nr. 5.

(ad Punkt 5.)

Spørgsmaalet om Statistik over Personer, der ere blevne løste fra Undersaatsforholdet, optages ikke paa det fælles nordiske Program.

VI. Indvandring.*Immigration.*

(jfr. Bilag II, S. 184, under F.)

(ad Punkt 1 og 2.)

Spørgsmaalet om Oplysninger angaaende Indvandringen optages ikke paa det fælles nordiske Program.

C. Jordbrugenes Fordeling.

Exploitations agricoles.

(jfr. Bilag III, S. 215.)

Nr. 1.

(ad Punkt 1.)

Efter Jordbrugenes Omfang og Udbytte til de paagjældende Driftsherrer inddeles samtlige Brug i 4 Hovedklasser: I. Store Jordbrug, II. Mellem-Jordbrug, III. Smaa Jordbrug samt IV. Ubedydelige Jordbrug og Landbohuse uden Jordbrug.

Nr. 2.

(ad Punkt 2.)

Maalestokken for denne Inddeling er den forskjellige økonomiske og sociale Stilling, til hvis Opretholdelse tilstrækkelige Midler almindeligvis ydes Besidderne gennem de paagjældende Jordbrugs Produktions-Overskud. Den nærmere faktiske Bestemmelse af Maalestokkens Enheder saavel som af Grænserne mellem de 4 Hovedklasser tages imidlertid af hvert Lands statistiske Bureau efter sit eget Skjøn over Landets særegne Agerbrugstilstande.

Det anses ønskeligt, at man for hver af de ovennævnte Hovedklasser — saa vidt muligt — giver Oplysning om Jordbrugenes Værdi, Areal af Ager og Eng, Udbytte samt andre landbrugsstatistiske Data, der maatte være af Betydning til nærmere Bestemmelse af den ovennævnte Klasseinddeling.

Nr. 3.

(ad Punkt 3.)

Det anses ønskeligt, at hver af de 4 Hovedklasser deles i Underafdelinger. Bestemmelsen af, hvorledes dette i det Enkelte bliver at gennemføre, overlades til hvert Lands Afgjørelse for sig.

Nr. 4.

(ad Punkt 4.)

Jordbrugenes Fordeling i Klasser efter deres Omfang og Udbytte fuldstændiggjøres ved en Fremstilling af, hvor vidt de bestaa af A. Selvejerbrug eller af B. Brug i Leje.

Det henstilles til Afgjørelse af hvert Land for sig, hvor vidt der skal gives nærmere Oplysning om Lejeforholdene, t. Eks., om der bør skjelnes mellem fast Leje i Henhold til Lovgivningsregler og frit Leje.

Nr. 5.

(ad Punkt 5 og 6.)

Under Henvisning til de vedtagne Beslutninger under Nr. 2, 3 og 4 bortfalde de under Punkt 5 og 6 stillede Forslag.

Nr. 6.

(ad Punkt 7.)

Det anses ønskeligt, at nye Oplysninger om Agerbrugenes Størrelse og Fordeling indhentes og gøres til Gjenstand for statistisk Behandling med Mellemrum af ikke ud over 10 Aar.

Nr. 7.

Det vedtoges at optage Behandlingen af Statistiken over Areals Benyttelse og Jordbrugets Udbytte paa et kommende Møde.

D. Nordiske statistiske Møder.

Sessions des conférences de statistique scandinave.

Forinden det tredie nordiske statistiske Møde sluttedes, blev man i Betragtning af de foreliggende Forhold enig om, at Cheferne for de tre nordiske Rigers statistiske Bureauer nærmere skulle forhandle om, hvor vidt det næste Møde vil blive at afholde i 1893 eller 1894; det overdroges til Diræktøren for Norges statistiske Centralbureau at indlede disse Forhandlinger.

Beretning om det tredie nordiske statistiske Møde i Forbindelse med de paa Mødet fremlagte Betænkninger udgives af Danmarks statistiske Bureau i «Statistiske Meddelelser» og tilstilles i Særtryk de statistiske Bureauer i Sverige og Norge.

Kjøbenhavn i November 1891.

Marius Gad.

Bilag I.

A. Uddrag af de paa det andet nordiske statistiske Møde (i Stockholm) fremlagte

Bemærkninger vedrørende de tre nordiske Rigers
Skibsfartsstatistik

(jfr. «Förhandlingar vid nordiska stat. mötet etc.», statistisk tidskrift, årg. 1890, S. 138—139):

1. Det ansees nødvendigt, at Statistiken over den indenrigske Skibsfart ledsages af fuldstændige Oplysninger angaaende den ved Erhvervelsen og Bearbejdelsen af de samme vedrørende Opgaver anvendte Fremgangsmaade.

2. Fra Opgaverne over den indenrigske Skibsfart udsondres de den lokale Havnetrafik vedkommende Opgaver, idet en Grænse af i Regelen ikke synderligt udover 10 Km. maaske turde ansees som passende.

3. Ved Opgaverne over den indenrigske Skibsfart bør der skjelnes mellem Kystfart og Trafiken paa Indsøer, Kanaler og Floder.

4. For Fartøier, der paa samme Reise have anløbet flere Havne, medregnes for disses Vedkommende samtlige Anløb, men i Opgaverne for de enkelte Landsdele kun et Anløb for hver Landsdel og i Opgaverne for det hele Rige kun den ene Reise.

B. Nogle Tillægsbemærkninger vedrørende Skibsfartsstatistiken.

I Henseende til de statistiske Opgaver angaaende den indenrigske Skibsfart finder jeg i Anledning af det forestaaende

nordiske Møde i Kjøbenhavn at kunne henholde mig i alt væsentligt til den til Mødet i Stockholm f. A. udarbejdede Fremstilling, der dengang ikke kom under Behandling (se det trykte Referat S. 34—35).

Forøvrigt har jeg alene enkelte Tilføielser at gjøre, idet jeg nemlig for det første vil tillade mig at henstille, at der i Opgaverne vedrørende Fragtfarten paa de fremmede Havne bliver skjelnet mellem de Indklareringer, resp. Udklareringer, der finder Sted fra, resp. til, Steder inden samme Land (Kystfart, Kabotage) og de øvrige Ind- og Udklareringer.

Naar denne Skjelen gjøres, vil nemlig de nordiske Landes Opgaver over Fragtfarten for de forskjellige Landes Vedkommende kunne sammenholdes med disse Landes Statistik over deres udenrigske Skibsfart, da der i Regelen meddeles Oplysning om Skibsfarten under hvert Flag.

Nu kan saadan Sammenligning ikke finde Sted, da Opgaverne over de danske, svenske og norske Skibe, der ankomme til eller afgaa fra de forskjellige Konsulatdistrikter og Havne, indbefatte et temmelig betydeligt Antal Fartøier sysselsatte i den lokale Kystfart. Det er derfor af Interesse, at denne udsondres, idet derved Konsulatlisternes Opgaver i mange Tilfælde vil kunne kontrolleres og fuldstændiggjøres ved Hjælp af udenlandsk Statistik.

I Henseende til det til nærmere Overveielse henstillede Spørgsmaal angaaende de Fartøier, der i udenrigsk eller kombineret inden- og udenrigsk Fart anløbe flere forskjellige Havne (se de trykte Forhandlinger S. 5, Post 4, jfr. S. 30—32), skal jeg tillade mig at henstille følgende Forslag.

1. Naar et Fartøi paa samme Reise i Trafikøiemed anløber flere indenrigske Havne, bør det i Originalopgaverne opføres for hver af disse, dog saaledes, at der gives Oplysning om, hvorvidt de enkelte Havne ere Afgangs-, resp. Bestemmelsessteder eller Mellemstationer (Bistationer).

I de statistiske Tabeller kan dette Forhold enten fremstilles paa den Maade, at saadanne Fartøier medregnes for hver af de anløbne Havne, idet der da for hele

Riget bliver at anføre baade Totalsummen for de enkelte Havne (Bruttoskibsfarten) og denne Sum med Fradrag af Skibsfarten paa Mellem- eller Bistationer (Nettoskibsfarten); eller ogsaa kan man i Hovedtabellen henføre saadanne Fartøier alene til de som Afgangs- eller Bestemmelsessteder anseede Havne og i en særskilt Tillægstabel meddele Oplysning for Mellemstationernes (Bistationernes) Vedkommende.

Den førstnævnte Fremgangsmaade synes i ethvert Fald for den indenrigske Skibsfarts Vedkommende at burde anbefales fortrinsvis (jfr. de trykte Forhandlinger fra Stockholmermødet S. 35, Post 4).

2. Naar et fra Ulandet ankommende Fartøi paa en og samme Reise i Trafikøiemed har anløbet flere udenrigske Havne, anføres det som ankommet fra det Land, hvorfra Reisen har taget sit Udgangs punkt; men desforuden anmærkes de øvrige Lande, som det under Reisen har anløbet. I den tabellariske Fremstilling kan Oplysning herom meddeles f. Ex. i den danske Statistik for Thingvallalinjens Vedkommende i følgende Form:

«Af ovenanførte Fartøier har tillige anløbet Norge:

22 Dampskibe dr. 46030 Tons»,

eller ved det forenede Dampskibsselskabs fra Italien udgaaende Middelhavsroute:

«Spanien: 19 Dampskibe dr. 13367 Tons

Portugal: 19 — » 13367 — »

3. Naar et fra Ulandet i Trafikøiemed ankommende Fartøi anløber Landet under Reise til et andet endeligt Bestemmelsessted, bliver det at medtage som ankommet, men Bemærkning om Forholdet gjøres. Saadan Anmærkning kan i de statistiske Tabeller f. Ex. for Norges Vedkommende i Henseende til Thingvallaruten gjøres paa følgende Maade:

«Af de ovenfor anførte Skibe anløb følgende Antal

Norge under Reise mellem fremmede Havne:

I Rute New-York—Kjøbenhavn: 22 Dampskibe dr. 46030 Tons».

4. Paa tilsvarende Maade forholdes i Henseende til den udgaaende Skibsfart.
5. Det henstilles at meddele heromhandlede Specifikation særskilt for hvert Flag.

Til Støtte for nærværende Forslag tillader jeg mig at anføre, at det ikke paa nogen anden Maade indsees muligt at tilvejebringe en brugbar Sammenligning mellem de i de forskjellige Landes Skibsfartsstatistik meddelte Oplysninger om Skibsfartsforbindelsen mellem Landene, hvorimod det, hvis ovennævnte Regler blev iagttagne, vilde blive muligt ikke alene at kontrollere, men i adskillige Tilfælde ogsaa supplere det ene Lands Skibsfartsstatistik ved Hjælp af det andets.

En forøget Interesse vilde heromhandlede Oplysninger erholde, hvis der tillige for hvert af de forskjellige Lande, der under samme Reise anløbes, kunde tilvejebringendes Opgaver over de samme steds indtagne, resp. opløste Varemængder udtrykt i Register-ton-Bestuvende. Disse Oplysninger vilde vistnok betegne en Udvidelse af Skibsfartsstatistikens Ramme; men en saadan Udvidelse synes med den stedse tiltagende Udvidelse af Dampskibslinierne at være en Nødvendighed, dersom denne Statistik skal give brugbare Oplysninger angaaende Søtransportens Omfang.

Endelig tillader jeg mig at gjøre en Henstillen vedkommende Skibsfartsstatistikens Arrangement. I Regelen meddeles Oplysningerne angaaende Skibsfartsbevægelsen for Dampskibe og Seilskibe underet og dernæst tillige særskilt for Dampskibe. Vil man undersøge Forholdet for Seilfartøierne særskilt, maa man derfor subtrahere Tallene for begge Slags Fartøier underet. Da dette er ubekvem, henstilles, hvorvidt man ikke skulde ville anbefale, at der for de vigtigere Opgavers Vedkommende meddeltes Oplysninger baade for Damp og Seil underet og særskilt for Damp og særskilt for Seil, en Anordning, der allerede praktiseres i flere Landes Statistik, deriblandt Danmarks og tildels ogsaa Norges.

Kristiania i Juli 1891.

A. N. Kiær.

C. Uddrag af de paa det første nordiske statistiske Møde (i Kristiania) vedtagne

„Beslutninger: B. Vedkommende Handelsstatistiken“

(jfr. «Forhandlinger ved det i Kristiania den 4de, 5te og 6te Juli 1889 afholdte fællesnordiske statistiske Møde», Tillæg No. 1 til «Medd. fra det stat. Centralbureau» (7de Bind, S. 59—60)).

3. Man anser det ønskeligt for Tilveiebringelsen af en saavidt muligt nøiagtig og oplysende Handelsstatistik, at det ved Lovgivningen gjøres Importører og Exportører til Pligt at opgive, foruden Varens Art og Mængde eller Vægt, tillige dens Værdi og det Land, hvor Varen er kjøbt eller hvorhen den er solgt.

12. Spørgsmaalet om, hvorledes man bedst kunde sikre nøiagtige og overensstemmende Opgaver over Vareførselen mellem de skandinaviske Lande, optoges til Diskussion. Da det imidlertid oplystes, at dette Spørgsmaal, der allerede for nogle Aar siden var bleven bragt paa Bane mellem Cheferne for Norges og Sveriges statistiske Bureauer og af sidstnævnte var forebragt for vedkommende svenske Myndigheder, for Tiden var under Behandling hos disse, ansaa man det hensigtsmæssigst at afvente Resultatet af disses Overveielser (jfr. forøvrigt Punkt 3 ovenfor).

Bilag II.

Promemoria angående de nordiska rikenas redogörelser om
folkmängdens årliga förändringar.

I.

Af vederbörande statistiska embetsverk senast offentliggjorda redogörelser i detta hänseende äro:

för Sverige: Befolkningsstatistik för år 1889;

för Norge: Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1886—1890 (hvaraf hittills utkommit tabellerna för åren 1886, 1887 och 1888). — Dessa tabeller åtföljas ännu ej af någon textafdelning, men för föregående tid är en sådan sammanfattad i: Oversigt over de vigtigste Resultater af de statistiske Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1866—1885; samt

för Danmark: Statistisk Tabelværk. Vielser, Fødsler og Dødsfald i Aarene 1880—1884; samt i særskildt häfte af samma tabellverk: Døds-Aarsagerne i Staden Kjøbenhavn, de øvrige Kjøbstæder og de 6 saakaldte Handelspladser i Fem-Aaret 1880—1884.

A. Redogörelsernas allmänna anordning och innehåll.

1. Såväl den Svenska som den Danska redogörelsen innehåller en textafdelning och en tabellafdelning, hvaremot den Norska redogörelsen numera saknar en regelbundet utkommande textafdelning, i stället för hvilken meddelats utförligare bearbetningar för längre perioder (jfr. ofvannämnda Oversigt), innehållande denna del dessutom åtskilliga tabeller, som komplettera den egentliga tabellafdelningen. Detta särskiljande mellan text och den egentliga tabellserien, hvilket gemenligen iakttages i alla officiella statistiska publikationer, bör äfven uti nu ifrågasvarande berättelser verkställas.

2. I afseende på den tiderymd, som berättelserna omfatta, råder den skiljaktigheten att, under det att den Svenska berättelsen

är genomgående ett-årig (jemte 10-årssammandrag), är den Norska i tabellafdelningen ett-årig (jemte 5-årssammandrag), men dess textafdelning omfattande längre (femtals-)perioder, hvaremot den Danska i såväl text- som tabellafdelningen är fem-årig, samt dessutom i senare afdelningen ett-årig, dock ej så fullständigt som der berättelsen är fem-årig. I afseende på dessa femårsperioder i Danska berättelsen kan anmärkas, att de icke sluta, såsom man numera vanligen fordrar, på 5- eller 10-tal, utan börja härmed.

Det vill synas, som om berättelserna åtminstone i tabellafdelningen böra helst vara ett-åriga och att, der femårs- eller längre perioder användas, dessa böra sluta på årssiffran 5 eller 0.

3. Hufvudsakliga innehållet i de särskilda berättelserna är: för Sverige: folkmängden länsvis och inom hvarje kommun m. m. (tabb. 1 A och 1 B), rikets folkmängd efter ålder (tab. 2) samt folkmängden i hvarje stad och köping äfvensom antal vigde, födde och döde i hvarje stad (tab. 3); vigde och upplösta äktenskap (tabb. 4—8); barnaföderskor och födde (tabb. 9—11); döde med upplysning bland annat om dödsfall genom farsoter och olyckshändelser samt sjelfmord (tabb. 12—17); emigranter och immigranter (tabb. 18—24); enligt regel öfverallt länsvis och med skilnad mellan land och stad [hvarjemte i ett 10-års sammandrag uti folkräknings-redogörelserna meddelas bland annat uppgifter om vigde, födde och döde i hvarje socken];

för Norge: summarisk öfversigt öfver vigde, födde, döde och utvandrare i hvarje amt, fögderi och stad (tab. 1); vigde (tabb. 2—7); födde (tabb. 8—10); döde jemte dödsfall genom olyckshändelser och sjelfmord (tabb. 11—19); gifte, födde och döde bland dissenter (tab. 20); utvandring till länder utom Europa (tabb. 21—23); enligt regel amtsvis och med skilnad mellan land och stad samt med de största städerna särskildt [hvarjemte i ett 5-årssammandrag meddelas uppgifter om vigde, födde och döde samt utvandrare för hvarje kommun (herred)]; hvarförutom i Norska berättelsernas textafdelning (ofvannämnda «Oversigt» 1866—1885) förekomma ta-

beller för särskilda uppgifter i afseende på de födde (tabb. 10—16, 21 och 22) och de döde (tabb. 24 och 25);

för Danmark: Öfersigt öfver vigde, födde och döde under femårsperioden 1880—84 i hvarje stad, amt, härad och socken (tabb. I och II); öfersigt öfver vigde, födde och döde under femårsperioden 1880—84 efter ålder, civilstånd och månader i städer och i landtdistrikt, sammanförda bådadera, oafsedt hufvudstaden, icke efter amt, utan efter större grupper, såsom Själland och Möen, Bornholm, Lolland och Falster o. s. v. (tab. III); särskilda tabeller (såsom tillägg) för vigde, för födde och för döde i hvar och ett af åren 1880—1884 af ungefär samma innehåll som tab. III, dock något mindre fullständigt, i städer och i landtdistrikt, sammanförda bådadera i nyssnämnda grupper; samt slutligen en serie tabeller för Färö amt.

Af denna öfersigt öfver de särskilda ländernas redogörelser framgår, att i Sverige lemnas årliga uppgifter om folkmängden, men då endast härstädes sådant är möjligt att åstadkomma, kan detta icke för de andra länderna ifrågasättas, såvida man ej skulle vilja derstädes för hvarje gång meddela folkmängdsuppgifter enligt senaste folkräkning.

Svenska och Norska berättelserna öfverensstämma i afseende på tabellernas anordning bland annat derutinnan, att enligt regel för de vigde, födde och döde redogöres hvar för sig i särskilda tabellserier, hvaremot i Danska redogörelsens hufvudtabell (III) tabellerna för vigde, födde och döde upprepas efter hvarandra under de särskilda områden, för hvilka tabellerna gälla. Då genom sistnämnda anordning öfersigten mycket försvåras, synes den i Sverige och Norge vidtagna anordningen vara att föredraga.

I Sverige meddelas uppgifter om både emigranter och immigranter, i Norge om emigranter till länder utom Europa, men i Danmark inga hithörande uppgifter alls. Den största möjliga fullständighet och likformighet äfven inom detta område synes vara önskvärd.

4. Såsom af förestående öfersigt framgår, äro de områden, för hvilka redogöres, förutom naturligtvis hela riket, enligt

regel i Sverige och Norge de administrativa indelningarna i län eller amt med skilnad mellan landsbygden och städerna inom hvardera, hvaremot detta icke är regeln i Danmark, der mera rent geografiska områden vanligen läggas til grund. Det Svensk-Norska förfaringssättet synes dock hafva företräde och böra derfor tillämpas öfverallt, der ej detta skulle föranleda alltför stor vidlyftighet, i hvilket fall man får nöja sig med uppgifter för blott hela riket och med skilnad endast för dess landsbygd och städer. Denna fördelning efter län eller amt hindrar naturligtvis icke sammanföring dessutom efter större områden (såsom exempelvis i Danmark).

När derfor härstädes i det följande säges, att uppgifter förefinnas eller böra meddelas läns- eller amtsvis eller endast för hela riket, menas alltid, såvida ej annorlunda säges, att uppgifterna tillika äro eller böra vara för motsvarande landsbygd och städer samt de största städerna särskildt. Då icke något särskildt område för nuvarande eller blifvande uppgifter här angifves, afses enligt regel länet eller amtet och dess landsbygd samt dess städer (med den inskränkning i afseende på nuvarande uppgifter om Danmark, som här ofvan nämnts).

Såsom hittills i alla tre länderna förfarits, torde de vigtigaste talen om vigde, födde och döde böra fortfarande uti en lämplig öfversigtstabell meddelas åtminstone för hvarje stad särskildt, hvarförutom de största städerna torde (med särskild stil) kunna med vederbörande tal införas under de län eller amt, som de tillhöra.

5. Svenska årsberättelsen innehåller såvidt möjligt i hvarje tabell efter årets rikssumma för hvarje kolumn äfven motsvarande slutsummor för närmast föregående fem år, en anordning som betydligt underlättar öfversigterna och torde förtjena efterföljd.

6. I Danska berättelsen innehålla kolumnhufvudena jemte den Danska rubriken äfven öfversättning deraf på Franska språket. Detta förfaringssätt, hvartill motstycken förekomma i flere andra länders officiella publikationer af olika innehåll, kan å ena sidan anses väl berättigadt, men har å andra sidan sina olägen-

heter, hvadan man kan vara tveksam, huruvida ett allmänt införande häraf vore att förorda.

Öfvergående nu till en närmare granskning af berättelsernas innehåll, börja vi med

B. Vigde.

1. För hela antalet ingångna äktenskap, äfvensom för makarnes civilstånd vid äktenskapets ingående redogöres i alla tre ländernas berättelser lika fullständigt, och synes härtill intet vara att tillägga.

2. Beträffande deremot frågan huruvida giftet varit det första eller omgifte, redogör den Svenska berättelsen på det sätt, att deri angifves huru många män och qvinnor inträdt i sitt 1^a, 2^a, 3^e, 4^e eller 5^e gifte, under det att i Danska berättelsen redogöres i afseende å omgiftena (i 2^a, 3^e eller 4^e giftet och deröfver), huruvida kontrahenterna då varit enklingar, enkör eller fränskilda. För Norge är i dess berättelser ej meddelad annan upplysning angående omgiftenas ordning än en uppgift för år 1886 (uti «Oversigten», sid. 53, texten). Att såsom i Danmark redogöra vid hvarje särskildt slag af omgiften för huruvida den som ingått giftet dervid varit i enkostånd eller fränskild, torde måhända få anses såsom en nog långt gången detaljering.

3. I afseende å de vigdes ålder öfverensstämman de Svenska och Danska berättelserna derutinnan, att båda redogöra för kombinationerna mellan mannens och qvinnans ålder i femårsklasser, börjande för männen i Sverige med klassen under 20 år och i Danmark med klassen under 25 år, samt för qvinnor i Sverige med klassen 15—20 år samt dessutom för hvarje åldersår i denna femårsklass, (i Sverige allt endast för hela riket) och i Danmark med klassen under 20 år. Sista åldersklassen i båda länderna är för båda könen 70 år och deröfver. Svenska berättelsen innehåller vidare utan kombination uppgift om åldern i ofvannämnda åldersklasser för ogifta män och för enklingar (jemte

frånskilde), samt för ogifta kvinnor och för enkor (jemte frånskilda). Tillika redogöres i Sverige länsvis för kvinnornas ålder vid deras inträde i första giftet, för hvarje åldersår intill och med 50 år, samt sedan i 5-årsklasser. I Norge redogöres också för kombinationen mellan de vigdes ålder (intill 19 år, 20—24, 25—30 o. s. v., 50 år och deröfver), med särskiljande mellan äktenskap, som ingåtts mellan ogifte män och ogifta kvinnor samt enkor, äfvensom mellan enklingar och ogifta kvinnor samt enkor, allt dock icke årsvis utan endast för femår (se Sammandrag 1881—1885, tab. 7). Dessutom redogöres för de ogifte männens, enklingarnes (jemte de frånskildes), de ogifta kvinnornas samt enkornas (jemte de frånskildas) såväl födelseår, i dels 5-årsklasser (för hvarje amt), dels 1-årsklasser (för riket), som åldersår i 1-årsklasser, men endast för riket.

Vid redogörelsen för de vigdes ålder, synes vara af vigt att framställa kombinationerna mellan makarnes ålder, hvarvid med fäst afseende på det äktenskapsintresse, som äktenskapets ingående i unga år erbjuder, detaljuppgifter om de yngsta åldersklasserna (såsom i Sverige) synas vara önskvärda, och torde här möta ett af de fall, der man får nöja sig med uppgifterna för endast hela riket.

Härjemte kan ifrågasättas, huruvida sistnämnda tabell ej borde kompletteras med offentliggörande af en annan tabell, men endast för hela riket (utan uppgifter för dess landsbygd och städer), redogörande för nyssnämnda kombinerade åldersklasser vid giftets ingående mellan: ogift man och ogift kvinna, ogift man och enka, enkling och ogift kvinna, enkling och enka, hvarvid frånskilde öfverallt inräknas bland enklingar och enkor. Vidare torde böra tagas i öfvervägande, huruvida icke Svenska tabellen om kvinnornas ålder vid deras inträde i första giftet borde ersättas med Norska tabellen (tab. 5) om samtliga vigda, fördelade efter civilstånd och åldersår, och, enär härigenom inga åldersuppgifter länsvis erhållas, huruvida icke detta borde kompletteras genom en tabell för gifte män och gifta kvinnor (utan skilnad mellan de i 1^a giftet eller i omgifte), fördelade i 5-årsgrupper och läns- eller amtsvis.

4. Om äktenskapens ingående i olika månader af året redogöres i alla tre länderna lika, och synes detta böra på samma sätt fortfara.

5. Trossamfundet, hvartil de vigda höra, angifves i den Svenska redogörelsen, likasom äfven det antal äktenskap, som ingås inför borgerlig myndighet (civila äktenskap). Härom innehåller den Danska redogörelsen inga upplysningar, hvaremot den Norska redogör för giftermål bland dissenter, dock utan särskiljande af de fall, der makarne tilhöra olika trossamfund, i hvilket hänseende likväl en summarisk uppgift lemnas, der ene kontrahenten tillhör statskyrkan.

Med fäst afseende på den betydelse, som ingäendet af civila äktenskap måste ega för lagstiftningen i hithörande ämnen, synes det, som om de statistiska publikationerna icke borde sakna uppgifter i detta hänseende. Frågan om det trossamfund, hvartill kontrahenterna höra, har äfven sin betydelse och står i nära samband med frågan om de civila äktenskapen, men torde ej vare lika vigtig som den senare.

6. Äktenskapens fördelning efter brudgummens yrke och lefnadsställning, med skilnad för de första gången gifte och enklingar, är föremål för särskild rikstabell i Norska berättelsen, hvartill såväl den Svenska som den Danska icke har någon motsvarighet. Onekligen äro alla uppgifter, som kunna erhållas om yrkenas inflytande på de olika i lifvet förekommande förhållanden, i allmänhet af stort värde, men med fäst afseende dels på det särdeles vanskliga, som ligger i hvarje yrkesfördelning, och dels på den måhända mindre vigtiga betydelse, som denna kan tillerkännas särskildt i fråga om äktenskapens ingående, torde någon yrkesfördelning i detta fall ej böra uppställas såsom obligatorisk, synnerligast som ännu icke något af de nordiska länderna (undantagandes Norge för några äldre år) lemnat yrkesuppgifter beträffande de döde, om hvilka dock sådana uppgifter med större skäl kunna ifrågasättas. Man kunde anföra såsom en inkonsequens för Sverige, att derstädes lemnas yrkesuppgifter om de genom skiljebref upplösta äktenskapen, ehuru detta icke sker om de ingångna,

men härvid må erinras, dels att de förre äro till antalet helt obetydliga i förhållande till de senare, i följd hvaraf den gjorda yrkesfördelningen är lätt verkställd, och dels att alla de många uppgifterna, som i berättelsen lemnas om dessa förre, ändock kunna inrymmas i en tabell på en enda sida.

7. I Sverige redogöres slutligen för antalet af de genom skiljobref upplösta trolofningar och äktenskap, med uppgifter tillika om antalet lefvande barn vid skilsmessan, om tiden mellan vigsel och äktenskapsskilnaden, om kombinationen mellan mannens och kvinnans lefnadsålder vid skilsmessan, om mannens yrke samt om orsakerna till äktenskapsskilnaden.

För Norge är visserligen uti »Meddelelser fra Det statistiske Centralbureau» intagen en tabell om separering och om upplösta äktenskap under åren 1870—1884, hvaremot för Danmark inga uppgifter äro lemnade i detta hänseende, åtminstone icke i de befolkningsstatistiska redogörelserna, men då kunskapen åtminstone om sjelfva antalet genom skiljobref upplösta äktenskap synes vara önskvärd, torde uppgifter derom böra för alla tre länderna meddelas med lämpliga detaljuppgifter.

För intetdera landet lemnas i vigseltablerna särskilda uppgifter om de genom döden upplösta äktenskapen; men när i dödstabellerna redovisas för huru många bland de aflidne varit gifta män och kvinnor, äro några särskilda uppgifter i detta hänseende beträffande äktenskapen icke erforderliga.

C. Födde.

1. De Svenska tabellerna om de födde inledas med en särskild större tabell (tab. 9) om antalet barnaföderskor jemte deras civilstånd, ålder och förlösningsbiträde, allt med skilnad mellan sådana mödrar, som nedkommit med äkta och med oäkta barn.

I afseende å barnaföderskorna innehålla de Norska årsredogörelserna inga tabeller, men deremot förekomma i textafdelningen eller öfversigten flere hithörande uppgifter, nemligen angående antalet födda äkta barn, fördelade efter föräldrarnes kombinerade

ålder, under åren 1871—1880 samt 1871—1875 och 1881—1885 (tabb. 10 och 11 i öfversigten), äfvensom efter föräldrarnes vigselår och ålder vid vigseln och deras födelseår, dock ej i kombination, under åren 1874—1876 (tabb. 12—15 i öfversigten). Äfven i Sverige hafva likartade (dock ej publicerade) undersökningar verkstälts för åren 1871 och 1872, hvarför materialier förefunnos och äfven för följande år ännu förefinnas i på särskild begäran gjorda anteckningar å de till Statistiska Centralbyrån ingående födelseboksutdragen, men hafva dessa anteckningar icke ansetts obligatoriska och därför ej heller varit fullständiga (likasom ej heller i Norge), emedan gällande formulär för födelseboken här i Sverige upptager endast modrens, men icke fadrens ålder och icke heller föräldrarnas vigselår. Ett på Kungl. Maj^{ts} pröfning nu beroende förslag till nytt formulär för födelseboken upptager födelseåren för såväl fadren som modren.

Danska berättelsens text (sid. XI) innehåller en tabell öfver barnaföderskor, fördelade efter ålder (i 5-årsklasser), med skilnad mellan sådana som nedkommit med äkta och oäkta barn af hvardera könet, hvarjemte af tabellafdelningen framgår, huru många kvinnor framfödt tvillingar och trillingar (fyrlingar).

Hela antalet föderskor kan visserligen för alla tre länderna beräknas, med ledning af uppgifterna om de födda barnens antal, men torde äfven öfriga frågor om barnaföderskorna böra anses vara af den vikt, att de såvidt möjligt böra upptagas å det gemensamma programmet, och torde dervid ofvannämnda tab. 9 i Svenska redogörelsen kunna tjena till efterföljd, med uteslutande möjligen af uppgifterna om förlossningsbiträdet, men måhända med tillägg för hela riket af specifikation för hvarje åldersår, med äkta och oäkta börder åtskilda.

2. Beträffande sjelfva barnsbörderna lemna de Svenska årsredogörelserna (tab. 10, kol. 41) och Norska 5-års sammandraget (för åren 1881—1885, tab. 27), men icke den Danska redogörelsen, särskilda uppgifter för hela riket i afseende på fostrens antal, lif, kön och civilstånd, och kan man sålunda få veta, exempelvis vid tvillingsbörder, der endast lefvande barn eller endast

dödfödda framföddts, i huru många fall de båda barnen varit endast mankön och endast qvinkön samt ett af hvardera könet, med särskiljande af de fall, der barnen varit af äkta och oäkta börd. Likartade uppgifter meddelas om de kombinationer, som uppstå, när såväl lefvande som dödfödda vid samma barnsbörd komma till världen. Norska 5-årssammandraget upplyser dessutom (i tab. 28) om äkta tvillings- och trillingsfödslar under femårsperioden, fördelade efter föräldrarnes födelseår i 5-årsgrupper. Utan att vilja yrka på upptagandet af dessa mera fysiologiska frågor på det gemensamma programmet för de statistiska publikationerna, torde de dock förtjena, att vid öfverläggningen härom icke med tystnad förbigås.

3. I afseende å antalet födda barn, fördelade efter börd, lif, kön och civilstånd, innehålla alla tre ländernas berättelser likartade upplysningar, dock att i Danska redogörelsen uppgifter lemnas om antalet tvillingsbördor och trillingsbördor (jemte fyrlingsbördor), under det att i de andra berättelserna redogöres för antalet födda tvillingar och trillingar (jemte fyringar).

Svenska redogörelsen innehåller dessutom särskilda kolumner för ensam-födde, men motsvarande tal kunna med ledning af öfriga uppgifter beräknas äfven för de andra länderna. Likaledes redovisar Svenska berättelsen ensamt för de oäkta barn, som föddts af trolofvad moder; dock torde dessa uppgifter ej vara af beskaffenhet att böra ovilkorligen ifrågasättas för de andra länderna. Vigtigare hade varit, om de nu för alla tre länderna bristande uppgifter om de genom föräldrarnes äktenskap legaliserade barnens antal, men härom lemna åtminstone de Svenska kyrkoböckerna icke tillräcklig upplysning.

Utom nämnda uppgifter i afseende å födelsefallen innehåller den Norska redogörelsen upplysningar om huru många af olika slag bland de för året inregistrerade barnen äro födda icke under samma år, för hvilket registreringen egentligen gäller, utan äro födda under föregående år. Onekligen är detta af ett visst intresse, synnerligast då förhållandet är sådant som i Norge, der antalet af dylika sent anmälda barn uppgår ända til 15% af hela årskon-

tingenten, men då detta antagligen är beroende af lokala förhållanden och vissa landets sedvänjor, hvartill åtminstone här i Sverige troligen icke finnes något motsvarande, annat än i betydligt mindre grad, torde uppgifter härom icke böra allmänt ifrågasättas.

Minimum af gemensamma här ifrågavarande uppgifter beträffande födda barn skulle alltså blifva om: antalet lefvande födde och antalet dödfödde, med skilnad mellan äkta och oäkta födde; antalet tvillingar och antalet trillingar (och fyrlingar), med skilnad mellan lefvande födde och dödfödde, samt dessutom öfverallt med skilnad mellan de båda könen, och derjemte nödiga summor.

4. Beträffande de födde meddelas slutligen i alla tre berättelserna födelsefallens fördelning efter månader, hvarvid särskilda uppgifter erhållas beträffande lefvande födde och dödfödde, med skilnad mellan äkta och oäkta samt mellan könen, hvilket förfaringssätt synes böra fortfara.

Alla dessa uppgifter lemnas i Danska redogörelsen dessutom beträffande tvillings- och fyrlingsfödslerna, beroende denna detaljering antagligen på tabellernas allmänna uppställning, men torde icke böra anses erforderlig för de andra länderna. Den Norska berättelsen upptager äfven här vid månadsredogörelserna uppgifter om de sent anmälda födelsefallen, och gäller härom hvad nyss häröfvan nämndes om uppgifter beträffande dylika fall.

5. Norska berättelsens tabell för giftermål bland dissenter innehåller äfven motsvarande uppgifter om födde och döde, men synas uppgifterna om födelse- och dödsfallen bland dissenter ej hafva samma betydelse som giftermålen och torde därför ej böra förutsättas såsom tillhörande det gemensamma programmet för de Nordiska ländernas statistik.

D. Döde.

1. I afseende på de dödes fördelning efter kön, ålder och civilstånd meddelas uppgifter i alla tre länderna.

För Sverige redogöra dessa uppgifter dels i en tabell länsvis

för antalet döde, fördelade efter kön och civilstånd och för deras ålder (i 1^a lefnadsåret samt i dels 5- dels 10-årsgrupper), men beträffande åldern utan skilnad mellan kön och civilstånd; samt dels i en annan tabell för de döde, fördelade efter såväl kön och civilstånd som hvarje åldersår, men endast för hela riket.

Norska berättelsen redovisar för de döde af hvarterdera könet dels amtsvis i en tabell efter grupper af födelseår (de fem första åren dessutom för hvarje år), och dels för hela riket i en tabell efter de särskilda födelseåren och i en annan tabell efter de särskilda åldersåren, varande dessa båda sistnämnda tabeller desutom sammanförda efter femårsgrupper, hvarjemte i en annan tabell närmare upplysningar meddelas om äkta och oäkta barns dödsfall i de två första åldersåren, (första året i månader och andra året i kvartal samt dessutom de 15 första dagarne i dagar), samt dels slutligen, likaledes endast för hela riket, i en tabell för de dödes fördelning efter kön, civilstånd och födelseår (i dels 5-, dels 10-årsgrupper). Med ledning af sistnämnda tabells uppgifter äro i textafdelningen (Oversigt) tabellariska öfversigter beräknade för de dödes civilstånd, fördelade jemväl efter åldersår.

Hithörande uppgifter för Danmark redovisas i en tabell beträffande kön och civilstånd och i en annan tabell beträffande kön och ålder efter 5-års grupper (och de första fem åren särskilda samt dessutom första året i månader eller grupper af månader, hvarjemte första månaden ytterligare detaljeras med skilnad för äkta och oäkta födde). I bland de döde inräknas uti båda tabellerna äfven de dödfödde, i förra tabellen utan att detta särskildt angifves.

I de tre länderna redovisas alltså äfven beträffande de döde på ganska olika sätt, men synes man böra förena sig åtminstone derom, att kön, ålder och civilstånd, såvidt möjligt kombineras, och torde måhända härvid de Svenska tabellerna kunna tjena till föredöme. Att tillika redogöra för de dödes födelseår, möter åtminstone för det nuvarande från Svensk sida en viss praktisk svårighet, emedan dödböckerna endast angifva åldern, ehuru visserligen födelseåret med ledning af denna och dödsdagen kunde i

hvarje fall beräknas. Och för öfrigt äfven om födelseåret vore i dödböckerna angifvet, såsom föreslaget är i ett nytt formulär för denna bok, torde detta år ändock i dödsstatistiken böra omsättas i åldersår, hvarvid man hade att meddela endast detta senare (såsom nu i Sverige och Danmark) eller både åldersår och födelseår (såsom i Norge).

Beträffande särskildt de dödfödde, torde, enligt numera i flertalet länder vedertaget bruk, dessa icke böra medräknas bland de döde, och i följd deraf vid relativa beräkningar i regeln ej heller bland de födde.

Detaljuppgifter för aflidna späda barns ålder, hvilka meddelas såväl i Norge (för de två första lefnadsåren, med skilnad mellan äkta och oäkta födde), som i Danmark (för första lefnadsåret, men med skilnad mellan de äkta och oäkta endast för dem, som aflidit i första lefnadsmånaden), torde böra för alla tre länderna efter en gemensam plan meddelas, och synes dervid det Norska framställningssättet vara att föredraga.

2. I Norska textafdelningen förekommer visserligen en liten tabell om dödsfall bland mankön åren 1868—1870 och 1872—1874, fördelade efter de aflidnes näringsfång, men för öfrigt förekomma hvarken i de Norska, ej heller i de Svenska och Danska berättelserna några hithörande uppgifter. Onekligen skulle berättelserna vinna mycket i värde, om en yrkesfördelning gjordes för samtliga aflidne, hvilken fördelning beträffande de minderåriga barnen måhända borde verkställas efter fadrens eller, i brist deraf, modrens yrke, men med fäst afseende på svårigheten att årligen kunna åstadkomma detta grannliga arbete, vågar jag icke framställa något bestämdt förslag i detta hänseende, utan öfverlemnas frågan härom endast till den gemensamma öfverläggningen.

3. Beträffande dödsfallens fördelning på årets särskilda månader innehåller Svenska berättelsen uppgifter för hvartera könet och länsvis, och den Norska likaledes för hvartera könet och amtsvis samt dessutom utan könsåtskilnad och endast för hela riket uppgifter för de döde efter födelseår i fem grupper, samt slutligen den Danska berättelsen fördelning efter

månader af samtliga uppgifterna om de döde. Att gå så långt i detaljer angående dödsfallens fördelning på årstider, som man gör i Danmark, torde icke vara nödigt, och fråga kan uppstå, huruvida en fördelning efter födelseår (såsom i Norge) kan anses vara af den vigt, att det bör upptagas på det gemensamma programmet, i följd hvaraf man torde kunna nöja sig med månadsuppgifterna, sådana de i öfrigt meddelas för Norge, äfvensom för Sverige.

4. För våldsamma dödsorsaker eller olyckshändelser och själfmord redogöres i alla tre ländernas berättelser, såsom längre ned skall visas, men angående öfriga dödsorsaker innehåller endast den Svenska befolkningsstatistiken uppgifter och dessa blott beträffande uppgifna dödsfall af s. k. folksjukdomar (farsoter) och dödsfall i barnsbörd, hvilka sjukdomar anses vara af den allmänt kända beskaffenhet, att de kunna antecknas i dödboken, äfven om de såsom dödsorsak icke konstaterats genom läkare, såsom ofta händer å landsbygden (i städerna skola alla dödsfall konstateras genom läkareattester). I Danmark publicerar det statistiska embetsverket en särskild redogörelse om »Döds-Aarsagerne i Staden Kjøbenhavn, de øvrige Kjøbstæder og de 6 saakaldte Handelspladser«, men dessutom offentliggöra såväl der som i de öfriga nordiska länderna vederbörande medicinska auktoriteter berättelser om sjukdomsfall och dödsorsaker, så att i såväl Sverige som Danmark redogöres om dödsorsaker af både vederbörande statistiska och medicinska embetsverk. Ett sådant dubbelarbete skulle icke kunna försvaras, om ej frågan härigenom skärskådades från olika sidor och med ledning af olika primäruppgifter, och torde någon ändring härutinnan, om den anses önskvärd, endast kunna ske efter gemensamma öfverläggningar mellan de statistiska och medicinska myndigheterna, hvilka senare i detta fall väl böra tillerkännas den egentliga sakkunskapen och därför den nästan afgörande rösten vid frågans slutliga behandling, om och när en sådan skulle komma till stånd. För det närvarande är jag ej i tillfälle att afgifva något förslag, i hvad mån ifrån de

statistiska embetsverkens sida en förändring uti ifrågavarande hänseende bör vidtagas i de berättelser, som de nu utgifva.

5) Angående våldsamma dödsorsaker (utom sjelfmord) redogöres i Sverige länsvis för 27 olika orsaker, med skilnad för barn (under 10 år) och äldre af hvarterdera könet. I Norge redogöres, öfverallt med skilnad mellan könen, dels amtsvis för de våldsamma dödsätten i fem grupper (sjelfmord inräknade), dels för hela riket för olyckshändelserna fördelade i 32 olika fall, äfvensom efter de omkomnes födelseår och efter månad, i sista hänseendet med särskild uppgift för de drunknade. Danska berättelsen redogör för dödsfallen genom olyckshändelser i fem grupper, med angifvande ej allenast af de dödes kön utan äfven civilstånd, samt efter fördelning på månader.

Af dessa olika redogörelsesätt synes företräde böra gifvas åt det Norska, dock med vissa förändringar, och skulle alltså, öfverallt med skilnad mellan de särskilda könen, i en tabell redogöras läns- eller amtsvis för dem, som omkommit genom drunkning, andra olyckshändelser, barnamord samt andra mord och dråp, äfvensom sjelfmord, såvida ej uppgifterna härom förläggas till den särskilda tabellen om sjelfmord. Vidare skulle i en annan tabell för hela riket redogöras så detaljeradt som möjligt för de olika slagen af olyckshändelser, hvarvid alla sifferkolumnerna uppdelas i och för särskilda uppgifter om barn och äldre personer af hvarterdera könet för sig (såsom i Svenska berättelsen), hvilka uppgifter, enär vissa slag af olyckshändelser hellre träffa barn än äldre personer eller tvärtom, synas vara af större värde, än att (såsom i Norska berättelsen) redogörelse lemnas om födelseåren (eller åldern) för de genom olyckshändelse omkomne i en summa. Slutligen torde en månadsredogörelse böra meddelas, dock ej så detaljerad som i Danmark, och således ej heller någon civilståndsredogörelse, utan torde man få nöja sig med månadsredogörelsen, sådan den meddelas för Norge, med skilnad sålunda mellan de drunknade och på annat sätt omkomne.

6) Angående sjelfmord redogöres i Sverige dels för kön, ålder och civilstånd kombinerade, dels för döds månad och dels

för dödssättet, äfven i båda dessa fall med skilnad mellan könen, allt länsvis. I Norge redovisas för sjelfmord dels amtsvis bland våldsamma dödsfall, som ofvan är nämndt, dels för hela riket efter födelseår i förening med civilstånd, äfvensom efter dödssätt och efter månad, allt med skilnad mellan könen. I Danmark lemnas redogörelsen om de olika dödssätten för olika civilstånd och kön samt månader.

Då i fråga om sjelfmördare såväl kön, ålder och civilstånd som dödssätt och årstid samt måhända äfven landsdelen äro af vigt, borde man rätteligen vid redogörelsen om sjelfmord inlåta sig på en mängd kombinationer i dessa hänseenden, men då detta skulle leda till en väl stor vidlyftighet, torde man få nöja sig med uppgift om sjelfmördarnes dels civilstånd läns- eller amtsvis, dels ålder samt civilstånd, med åldrarna i allmänhet uti 5-årsklasser, dels dödssätt (enligt Svenska eller Norska klassifikationen) och dels döds månad, i dessa tre senare hänseenden endast för hela riket, men öfverallt (äfven läns- eller amtsvis) med skilnad mellan könen.

7) Angående dödsfall bland dissenter se ofvan C) 5).

E) Emigranter.

Uppgifterna härom för Sverige, hvilka grunda sig på presterskapets utflyttningslängder, omfatta samtliga från riket utflyttade personer, således äfven till Europeiska länder, hvaremot de Norska uppgifterna, hvilka synas grunda sig på anteckningar i de Norska utskeppningsorterna, gälla endast för utvandrare till länder utom Europa. Äfven i Sverige föras anteckningar af polismyndigheterna i vissa större hamnstäder öfver utomeuropeiska utvandrare, och har man sålunda härstädes tvenne slags uppgifter, hvilka visserligen kontrollera hvarandra, men af hvilka företrädet i afseende å fullständighet synes tillkomma dem, som lemnas af presterskapet.

Från Danmark meddelas inga uppgifter om dess emigranter.

Beträffande emigranterna äro följande synpunkter anmärkningsvärda.

1) Bestämmelseorten angives för Svenska emigranter land för land, såväl inom som utom Europa, under det att för de Norska icke upplyses mera, än att utvandringen sker til länder i allmänhet utom Europa.

Då väl endast i Sverige det är möjligt att redogöra för utflyttningen till de Europeiska länderna, kan någonting dylikt icke ifrågasättas i afseende på likartade emigranter från Norge och Danmark, men deremot synes det möjligt och önskvärdt, att i fråga om den trans-atlantiska emigrationen de särskilda destinations-länderna särskiljas.

Nyssnämnda uppgifter om de Svenska emigranternas bestämmelseort visa, huru många utgått från hvarje län till hvarje land, samt huru många bland dem varit af hvardera könet gifta, andre öfver 15 år samt barn under 15 år. De motsvarande Norska amtsuppgifterna angifva könen samt åldersåren i 4 grupper (0—15, 15—30, 30—65, 65 och deröfver). Om man för att minska publikationskostnaderna skulle vilja inskränka sig, torde nämnda civilståndsuppgifter icke behöfva angifvas länsvis (amtsvis) och måhända åldersuppgifterna icke heller dervid ifrågasättas, och skulle alltså läns- eller amtstabellen innehålla endast upplysning om huru många emigranter af hvardera könet utgått från hvarje län (amt) till hvarje land (med den begränsning som kol. 60 till tab. 18 i Svenska berättelsen antyder), samt derefter summariskt för hela riket om huru många af emigranterna till hvarje land varit af hvardera könet gifta, andre öfver 15 år samt barn under 15 år.

2. Angående emigranternas ålder redovisas för öfrigt i Svenska berättelsen för hvarje åldersår samt i 5-årsgrupper, för hvardera könet, och i Norska berättelsen på samma sätt men med kombination af civilståndet samt dessutom efter födelseår, kön och civilstånd, öfverallt endast för hela riket. Om årets hela emigration tänkes förlagd till årets sista dag, blir ingen skillnad i ålder, vare sig den räknas efter födelseår eller efter åldersår, i följd hvaraf behofvet af dubbla tabeller (dels efter födelseår, dels efter åldersår) upphör, och synes denna förenkling så mycket

mera berättigad, som de åldersuppgifter, hvilka i allmänhet erhållas genom anteckningarna i utskeppningshamnarna, tyckas vara ganska osäkra. För emigranterna torde därför böra uppgifvas åldersåren, och detta för hvaradera könet och civilståndet samt endast för hela riket (måhända för tabellens vidlyftighet utan skilnad mellan landsbygd och städer).

3. Samtliga de Svenska emigranternas lefnadsyrken angifvas i 9 grupper, med skilnad mellan hufvudpersoner och familjemedlemmar af hvaradera könet, allt länsvis (men utan afseende på destinationsorten). För de Norska emigranterna redogöres i detta hänseende endast för utvandrade män om 15 år och derutöfver, hvarvid, enär uppgifterna icke äro amtsvis, yrkena kunna angifvas mycket detaljeradt.

I likhet med hvad man vid folkräkningar eftersträfvat vid yrkesfördelningar, nemligen att härvid upptaga hela folkmängden, torde samma förfaringssätt böra iakttagas i fråga om emigranterna, men deremot kan tvekan uppstå, huruvida denna yrkesredogörelse bör vara läns (amts-) vis eller gälla blott för hela riket. I förra fallet måste man begränsa yrkesdetaljerna, och i senare fallet beröfvar man sig kunskapen om hvilka folkklasser lemnat de olika orterna inom landet. En medelväg vore att för hvarje län (amt) meddela yrkena efter ett fåtal grupper samt derefter för hela riket mera detaljeradt, men då den ena yrkesgruppen kan i det ena landet vara af långt mera betydelse än i ett annat, låter icke någon för alla länder lämplig gruppindelning i detta fall uppstålla sig, utan synes frågan om bästa sättet i afseende å offentliggörandet af emigranternas lefnadsyrken böra öfverlemnas åt hvar land för sig, dock att, såsom ofvan är nämndt, redogörelsen omfattar samtliga emigranterna.

4. Norska berättelsen redogör slutligen för den totala utvandringen månadsvis öfver de särskilda hamnarna, särskildt för ångfartyg och segelfartyg, samt med angifvande af huru många bland emigranterne varit Norske, Svenske och andra undersåtar. Motsvarande uppgifter meddelas äfven af polismyndigheterna i Sverige, dock ej angående befordringssättet,

och offentliggöras delvis i Svenska befolkningsstatistikens text, men då de öfriga uppgifterna om emigranter grunda sig på presterskapets uppgifter, hvilka naturligtvis icke kunna omfatta de nu ifrågavarande upplysningarna, samt för öfrigt, om ock i det stora hela, dock ej i detalj låta sammanföra sig med polisuppgifterna, så kunna uppgifterna om årstiderna m. m. ej lämpligen meddelas i de Svenska befolkningsstatistiska tabellerna (om ock måhända i textafdelningen).

5. Likasom uppgifter meddelas i Svenska befolkningsstatistiken om de utländingar, som erhållit Svensk medborgarrätt (se nedan), kunde dylika ifrågasättas äfven om dem, som blifvit lösta från sina undersåtlighets/förhållanden, men sådana uppgifter meddelas ej i Sverige, och ej heller dylika i Norge och Danmark. Det kan ock vara tvifvelaktigt, huruvida ifrågavarande uppgifter äro af den vikt för befolkningsstatistiken, att de böra deri meddelas.

F. Immigranter.

1. Om de till riket inflyttade, immigranterne, hvilka till största delen äro återvändande emigranter, meddelas i den Svenska befolkningsstatistiken fullkomligt enahanda tabellariska upplysningar som om emigranterne, och grunda sig äfven dessa på presterskapets uppgifter, hvilka erhållas ur församlingarnas inflyttningslängder. Äfven polismyndigheter (dock endast i Göteborg) göra anteckningar om immigranterna.

För den händelse att i Norge och Danmark skulle kunna anskaffas samma slags uppgifter om immigranter som om emigranter, torde redogörelse härom böra lemnas, såsom härofvän föreslagits beträffande dessa senare.

2. Svenska berättelsen innehåller slutligen en tabell om antalet utländingar från hvarje land, som erhållit Svensk medborgarrätt, fördelade efter yrken, eller tillstånd att besitta fast egendom, med angifvande af länet, der egendomen är belägen. Om ock den senare uppgiften kunde anses mindre tillhöra befolkningsstatistiken, torde måhända den förra ega i denna

ett berättigande, såsom i viss mån kompletterande uppgifterna om immigranter, och synes därför kunna ifrågakomma på samma gång som dessa.

II.

Under hänvisning till hvad sålunda blifvit punkt för punkt anfördt i afseende å de Nordiska rikenas redogörelser om folkmängdens årliga förändringar, hemställes nu i motsvarande punkter följande beträffande:

A. Redogörelsernas allmänna anordning och innehåll.

1. Redogörelserna skola omfatta en textafdelning och en tabellafdelning, antingen tillsammans eller i skilda häften, och skola i den senare inrymmas såvidt möjligt alla tabellariska uppgifter för redogörelseåret.

2. Berättelserna, åtminstone i tabellafdelningen, böra helst vara ett-åriga och böra, der femårs- eller längre perioder användas, dessa sluta på årssiffran 5 eller 0.

3. Innehållet af redogörelserna bör i särskilda och på hvarandra följande tabeller omfatta: folkmängden (ifall sådan anses böra eller kunna meddelas), vigde, födde, döde samt emigranter och immigranter, de sistnämnda för så vidt uppgifter härom kunna erhållas. (Angående öfversigtstabeller, se följande punkt 4.)

4. Samtliga uppgifter böra såvidt möjligt offentliggöras läns- eller amtsvis, med skilnad mellan landsbygd och städer, men der detta skulle leda till alltför stor vidlyftighet, må offentliggörandet inskränkas till blott för hela riket, men äfven här med skilnad mellan landsbygd och städer¹⁾; samt

meddelas dessutom de viktigaste talen åtminstone för hvarje stad särskildt uti en lämplig öfversigtstabel, hvarförutom hvar

¹⁾ I följd häraf böra, när i det följande säges att uppgifter skola meddelas läns- eller amtsvis eller endast för hela riket, de tillika redogöra för motsvarande landsbygd och städer samt dessutom, vid läns eller amtsredogörelserna, för de största städerna.

och en af de största städerna torde (med särskild stil) böra med vederbörande tal öfverallt införas under de län eller amt, som de tillhöra och för hvilka redogöres¹⁾.

5. Så vidt möjligt införas i hvarje tabell efter årets rikssumma för hvarje kolumn motsvarande slutsummor för närmast föregående fem år.

6. I ofvervägande tages, huruvida rubrikerna i kolumnhufvudena böra öfversättas på Franska språket.

B. Vigde.

1. För hela antalet ingångna äktenskap och för makarnes civilstånd (eller huruvida giftet ingåtts mellan ogift man och ogift kvinna, ogift man och enka, o. s. v.), redogöres lika fullständigt som hitills.

2. I afseende på omgiften bör upplysas om hvilket i ordningen giftet varit.

3. För de vigdas ålder redogöres dels i 5-årsklasser, jemte detaljuppgifter för de yngsta åldersklasserna, med de båda makarnes åldrar kombinerade (jfr. Svenska tab. 5), dels för hvarje åldersår och civilstånd (jfr. Norska tab. 5); dessa båda slags uppgifter endast för hela riket;

hvarjemte i öfvervägande tages, huruvida dessa uppgifter böra kompletteras dels med en tabell för nämnda kombinerade åldersklasser vid giftets ingående mellan ogift man och ogift kvinna, ogift man och enka o. s. v., men endast för hela riket (och utan skilnad mellan landsbygd och städer), och dels med en tabell för de gifta männens och gifta kvinnornas fördelning i 5-årsgrupper och läns- eller amtsvis.

4. För äktenskapens ingående i olika månader redogöres såtom hitills.

5. Om ingångna civila äktenskap och kontrahenternas trosbekännelse vare sig äktenskapet ingåtts inför prest eller civil myndighet, lemnas uppgifter såvidt möjligt.

¹⁾ Se noten på föregående sida.

6. Redogörelse för de giftes yrke eller lefnadsställning vid giftets ingående torde ej böra uppställas såsom en gemensam fordran.

7. För de genom skiljobref upplösta äktenskapen redogöres såvidt möjligt.

C. Födde.

1. För barnafödorskors ålder (i 5-årsgrupper) och civilstånd, med skilnad mellan dem som nedkommit med äkta och oäkta barn, lemnas om möjligt redogörelse läns- eller amtsvis, jemte måhända specifikation för hela riket för hvarje åldersår, med äkta och oäkta börder åtskilda.

2. I öfvervägande tages, huruvida angående barnsbörderna uppgifter böra lemnas om fostrens antal, lif, kön och civilstånd, liknande dem i Svenska tabell 10, kol. 41.

3. I afseende å födda barn upplyses om lefvande födda och dödfödde, med skilnad mellan äkta och oäkta födde samt kön, samt om tvillingar, trillingar o. s. v., med skilnad mellan lefvande födde och dödfödde samt kön.

4. Beträffande födelsefallens fördelning efter månader lemnas uppgifter för lefvande födde och dödfödde, med skilnad mellan äkta och oäkta samt kön.

5. Några särskilda uppgifter om födelsefall bland dissenter torde ej erfordras.

D. Döde.

1. Redogörelse lemnas för de dödes fördelning efter kön och civilstånd samt ålder, för länen (amten) i 5- eller 10-årsgrupper och för hela riket för hvarje åldersår (jfr. Svenska tab. 12 och tab. 13), jemte detaljuppgifter för aflidna späda barns ålder, med skilnad mellan äkta och oäkta barn (jfr. Norska tab. 12).

Ibland de döde inräknas icke de dödfödde.

2. I öfvervägande tages, huruvida uppgifter böra meddelas om de dödes yrke eller näringsfång.

3. Redogörelsen om dödsfallens fördelning på årets särskilda månader inskränkes, för såvidt det gäller det gemensamma programmet, till uppgift om dödsfall i hvarje månad för hvardera könet.

4. I de befolkningsstatistiska tabellerna redogöres tillsvidare icke för andra dödsorsaker än våldsamma dödsorsaker (olyckshändelser) och självmord, varande det naturligtvis hvarje land för sig obetaget att dessutom redogöra för alla öfriga eller vissa dödsorsaker, såsom exempelvis farsoter i Sverige.

5. Angående våldsamma dödsorsaker (utom självmord) redogöres, öfverallt med skilnad mellan de särskilda könen, dels läns- eller amtsvis för dem som omkommit genom drunkning, andra olyckshändelser, barnamord samt andra mord och dråp, och dels för hela riket detaljeradt för de olika slagen af olyckshändelser, med skilnad vid hvarje specificerad dödssätt för dem som träffat barn (under 10 år) och äldre personer, samt dels likaledes för hela riket för de våldsamma dödsorsakernas fördelning på särskilda månader, med skilnad mellan drunknade och på annat sätt omkomne.

6. Angående självmördare redovisas dels läns- eller amtsvis för kön och civilstånd, och dels för hela riket ej allenast för kön, ålder (i 5-årsgrupper) och civilstånd, utan äfven för hvardera könets olika dödssätt (enligt Svenska eller Norska klassifikationen), äfvensom för döds månader.

7. Några särskilda uppgifter om dödsfall bland dissenter torde ej erfordras.

E. Emigranter.

1. I afseende å emigranternas bestämelseort bör redogöras dels läns- eller amtsvis för huru många af hvardera könet utgått till hvarje land utom Europa (i Svenska berättelsen redogöres dessutom för utflyttning till Europeiska länder), och dels för hela riket för huru många af emigranterna till hvarje land varit af hvardera könet gifta, andra öfver 15 år samt barn under 15 år.

2. Angående i öfrigt emigranternas ålder bör denna uppgifvas beträffande hvarterdera könet och civilståndet för hvarje åldersår samt (åtminstone hvad beträffar det gemensamma programmet) endast för hela riket (mähända för tabellens vidlyftighet utan skilnad mellan landsbygd och städer).

3. För emigranternas lefnadsyrken redogöres i den omfattning, som hvarje land för sig kan anse lämpligt, dock att redogörelsen omfattar samtliga emigranter.

4. Det öfverlemnas till hvarje särskildt lands afgörande, i hvad mån uppgifter dessutom böra lemnas angående utvandringen månadsvis, dess storlek från de särskilda utskeppningshamnarne, befordringssätten, samt huru många utländingar medföljt emigrantfartyg, som utgått från landets hamnar.

5. I öfvervägande tages, huruvida uppgifter böra meddelas om dem, som blifvit lösta från sina undersåtlighetsförhållanden.

F. Immigranter.

1. I fall uppgifter kunna erhållas om immigranter likasom om emigranter, bör ock redogörelse härom meddelas på samma sätt som om dessa senare (jfr. häröfvan afd. E., punkterna 1—4).

2. Om redogörelse lemnas för immigranter, torde ock uppgifter böra meddelas om de utländingar, som erhållit medborgarrätt inom landet.

Stockholm i juni 1891.

Elis Sidenblad.

Bilag III.

**Jordbrugenes Fordeling efter deres Størrelse
og Driftsherre-Forhold.**

Exploitations agricoles par dépendances et par genre de possession.

Ved Afslutningen af det andet nordiske statistiske Møde i Stockholm den 12te September 1890 blev det vedtaget, at undertegnede Chef for Danmarks statistiske Bureau til det tredie Møde, der skulde afholdes i Eftersommeren 1891 i Kjøbenhavn, vilde have at forberede en eventuel Forhandling om en Jordbrugsstatistik efter saavidt mulig fælles Grundlag for de 3 nordiske Riger.

I Henhold hertil forelægges i det Følgende:

- I) en Fremstilling af Hovedtrækkene i den Del af Jordbrugsstatistiken, som omhandler Jordbrugenes Fordeling efter deres Størrelse og Driftsherre-Forhold, saaledes som den hidtil forefindes i de af de 3 nordiske Rigers statistiske Bureauer udgivne Værker, samt fremdeles i den af «kaiserliches statistisches Amt» for det tyske Rige udgivne Statistik;
 - II) Henstillinger til Vedtagelse af visse fælles fremtidige Hovedregler i de 3 nordiske Rigers Statistik for Jordbrugenes Klassificering.
-

I.

Den foreliggende Statistik over Jordbrugenes Fordeling.

Statistique actuelle sur le classement des exploitations agricoles.

A.

Danmark.

De første udførlige Oplysninger om Jordbrugenes Fordeling efter deres Størrelse og Besiddelsesmaade bleve i Danmark ind-

samlede i Aaret 1835 til Paavisning af Tilstanden i saa Henseende ved dette Aars Begyndelse og findes trykte i 2det Hæfte af «Statistisk Tabelværks ældste Række», udgivet af den da bestaaende kgl. Tabelværks-Kommission i 1837. Som Maalestok for Bedømmelsen af Jordbrugenes Størrelse i Forhold til hverandre benyttede man deres Hartkorns-Ansættelse (Skyldsætning), idet man erkjendte, at der herved maatte fremkomme et langt sandere Billede af Jordbrugenes forholdsvis Betydning end ved en Fremstilling af deres Størrelse i Fladeindhold. Herom hedder det i det anførte Tabelværks-Hæfte:

«Den største Vanskelighed ved en saadan Sammenstilling af Jordejendommene er at erholde en almindelig Maalestok, hvorefter deres indbyrdes Forhold kan bedømmes. Kommissionen har her ikke kunnet bruge anden Maalestok end det nu gjældende Matrikels-Hartkorn (3: af 1688), fordi det var den eneste, der med Nøjagtighed og uden en uoverkommelig Vidtløftighed kunde anvendes. Det vilde have været forbundet med overordentlige Vanskeligheder at erholde Gaardenes og Stedernes geometriske Areal opgivet, og en Klassifikation blot efter Arealet vilde alligevel ikke have givet et klarere Lys end det, som Hartkornet forskaffer, naar ikke Arealets Beskaffenhed, eller det boniterede Areal, tillige havde kunnet angives; men dette vilde have været endnu vanskeligere at faa opgivet end Beløbet af det geometriske Areal. Hvor ufuldkomment derfor endog Hartkornet kan være til derefter at sammenligne forskellige Jordejendommers nuværende Størrelse og Godhed, har man dog maattet benytte det i ommeldte Øjemed, ligesom det og, saa længe det vedbliver som Norm for de egenlige Skatter og for en stor Del af de øvrige offentlige Afgifter og Byrder, saavel som og for vigtige statsborgerlige Rettigheder; afgiver et ingenlunde uvigtigt Moment til Bedømmelsen af de forskellige Jordejendommers indbyrdes Forhold. Var den nye Matrikel indført, vilde Hartkornet efter samme have afgivet en paalideligere Maalestok, men derefter har Kommissionen ikke troet at burde udsætte nærværende Arbejde.»

Senere ere Oplysninger om Jordejendommenes Fordeling ind-

hentede den 1ste April 1850, den 1ste April 1860, den 1ste April 1873 og sidste Gang den 1ste Januar 1885. I de 15 Aar fra 1835 til 1850 vare imidlertid store Forandringer foregaaede i de herhen hørende Forhold, hvoraf navnlig maa fremhæves Indførelsen af den nye Matrikel, der i Henhold til Forordningen af 24de Juni 1840 traadte i Kraft fra 1ste Januar 1844, samt Hartkornets Egali-
sering efter Loven af 20de Juni 1850. Samtlige de fire sidstnævnte Fremstillinger af Jordejendommenes Fordeling efter Hartkornets Størrelse ere følgelig paavirkede af disse Forandringer og støtte sig alle til den nu gjældende Matrikel af 1ste Januar 1844 som Udgangspunkt.

Opgivelserne for Landdistrikterne. bleve i 1835 indhentede fra Amtstuerne. I 1850 troede man at burde vælge «den langt besværligere Vej, at forskafe sig de fornødne Efterretninger fra Sogneforstanderskaberne, efter først at have skaffet sig nøjagtig Oplysning om, hvor stort et Beløb samtlige Jordejendommens Hartkorn udgjør i hvert Sogn, for derved at erholde et Middel til at overtyde sig om, at ingen Ejendom var bleven glemt». Ved Indsamlingen af Opgivelserne for 1860 vendte man imidlertid tilbage til den i 1835 oprindelig fulgte Fremgangsmaade, og denne har man ligeledes benyttet ved Indsamlingerne i 1873 og i 1885. Denne Tilbagevenden til Materialets Tilvejebringelse igjennem Amtstuerne begrundes i «Statistisk Tabelværk, 3die Række, 4de Bind», der omhandler Hartkornets og Jordejendommenes Fordeling d. 1ste April 1860, Indledningen S. II, paa følgende Maade:

«Disse Oplysninger om Hartkornets og Jordejendommenes Fordeling i 1860 ere denne Gang ligesom i 1835 fremskaffede igjennem Amtstuerne, medens Oplysningerne herom i 1850 bleve indhentede igjennem Sogneforstanderskaberne. Det havde nemlig i 1850 vist sig, at den da indslaaede Vej til at indsamle Materialet var meget besværlig og afstedkom megen Korrespondance, medens Amtstuernes Medvirkning dog ikke kunde undværes. Man foretrak derfor denne Gang at ty tilbage til den i 1835 valgte Fremgangsmaade og at overlade til Amtstuerne, i fornødent Fald at fremskaffe de mulig manglende Oplysninger ved Hjælp af Sog-

neforstanderskaberne. Amtstuernes Angivelser ere senere blevne sammenholdte med Matrikelbøgerne, i hvilke der ifølge Indenrigsministeriets Ordre fra Slutningen af Aaret 1860 for samtlige Sogne skulde søges tilvejebragt en nøjagtig Afstemning og Udjævning af forskellige Hartkornsangivelser med de enkelte Amtstuer. Dette Arbejde har været og maattet være højst besværligt og langvarigt, men herpaa beroede den endelige Afslutning af de her meddelte Tabeller; man vilde ikke udsætte sig for, ved Fremskyndelse af deres Udgivelse, at meddele Angivelser, der ikke stemmede med de berigtigede Matrikelbøger».

Naar en statistisk Undersøgelse af Jordbrugenes Fordeling efter Størrelse o. s. v. atter skal finde Sted, vil det imidlertid paany blive taget under alvorlig Overvejelse, hvorvidt det ikke, som Følge af den tiltagende Udstykning og Omfordeling af de enkelte Matrikel-Numre mellem de forskellige Jordbrug, vil blive nødvendigt at kræve af Amtstuerne, at de skulle indhente specielle Oplysninger fra alle Sogneraad og efter disses Berigtigelse afgive dem til det statistiske Bureau.

Oplysningerne om Kjøbstædernes Hartkorn og Agerbrug ere fremskaffede igjennem de paagjældende Kjøbstadøvrigheder. Ved Fremstillingerne af Hartkornsforholdene i Aarene 1835, 1860 og 1873 nøjedes man med at anføre hver enkelt Kjøbstads samlede Hartkorns-Beløb. Ved Indsamlingen for Aaret 1850 blev der tillige indhentet Oplysning om en vis Del af Kjøbstadjordernes Benyttelse til Agerbrug, men det indskrænkede sig alene til de paa Kjøbstædernes Markjorder drevne Jordbrug, som vare forsynede med særskilte Avlsbygninger. — Den senest foretagne Indsamling i Aaret 1885 har derimod omfattet samtlige paa Kjøbstædernes Markjorder drevne Agerbrug, saavel dem, der vare forsynede med selvstændige Bygninger paa Jorderne, som dem, ved hvilke Avlsbedriften blev foretagen fra Brugernes Ejendomme inde i Byen selv, og man har, for at faa det hele Materiale saa ensartet som muligt, for Kjøbstædernes Jordbrug benyttet den samme Klasse-Inddeling efter Størrelsen af Hartkornet, som blev anvendt ved Opgivelserne fra Landsognene, medens man derimod har ment, at

en Adskillelse efter Besiddelsesmaaden for Kjøbstad-Agerbrugenes Vedkommende ikke vilde have nogen væsenlig Betydning.

Fremstillingen af Danmarks Jordbrug, ordnede efter Størrelsen af deres Hartkorn den 1ste Januar 1885, er trykt i «Statistisk Tabelværk, 4de Række, Litra C., Nr. 5» og udgivet i Februar 1888. Det Skema, der blev benyttet ved Indsamlingen af Opgivelserne til denne Fremstilling — og som i alt væsenligt var overensstemmende med de Skemaer, der bleve anvendte ved de 3 forudgaaende ligeledes paa Grundlag af den nye Matrikel foretagne Indsamlinger — havde omstaaende Form (se Side 190—191):

Hvad Opgivelserne vedrørende Skovskylds-Hartkornet angaar, bemærkes i Indledningen til det anførte Tabelværk, S. VI:

«Ved Indsamlingen af de her omhandlede Opgivelser har det derhos stedse været fulgt som Regel, at Størrelsen af de enkelte Jordbrugs Tilliggende skulde angives efter Beløbet af det hele Ager- og Engs-Hartkorn sammenlagt med det halverede Skovskylds-Hartkorn, der maatte paahvile de paagjældende Jordbrug. Herved maa det nemlig erindres, at ved alle Ligninger paa Hartkorn af Skatter og Afgifter yder Skovskylds-Hartkornet kun det halve Bidrag af, hvad Ager- og Engs-Hartkornet udreder, saa at det altsaa for at kunne angive Værdi-Ansættelsen til Skat af en Jordejendom eller et Sogn med et samlet Beløb af det paahvilende Hartkorn ikke er rigtigt at lægge Skovskyldens Beløb ligefrem sammen med Beløbet af Ager- og Engs-Hartkornet, hvorimod man kun kan regne Halvdelen af Skovskylden ind under det samlede Beløb af Hartkornet.»

Det sammenlagte Ager- og Eng- samt halverede Skovskylds-Hartkorn

i

Sogn,

Herred,

Amtstuedistrikt,

Amt

var den 1ste Januar 1885 fordelt imellem følgende Jordbrug:	Antal.	Hartkorn.				Antal.	Hartkorn.			
		Tdr.	Skp.	Fdk.	Alb.		Tdr.	Skp.	Fdk.	Alb.
Selvejergaarde paa 30 Tdr. Hartkorn og derover										
(Herunder opføres — 20 til under 30 Tdr. Htk.										
ogsaa Hovedgaarde, — 12 - — 20 - —										
Præstegaarde og andre — 8 - — 12 - —										
Embedsgaarde) — 4 - — 8 - —										
— 2 - — 4 - —										
— 1 - — 2 - —										
Tilsammen
Arvefæstegaarde paa 30 Tdr. Hartkorn og derover . . .										
(med Ret til at sælge — 20 til under 30 Tdr. Htk.										
og pantsætte) — 12 - — 20 - —										
— 8 - — 12 - —										
— 4 - — 8 - —										
— 2 - — 4 - —										
— 1 - — 2 - —										
Tilsammen
Arvefæstegaarde paa 30 Tdr. Hartkorn og derover . . .										
(uden Ret til at sælge — 20 til under 30 Tdr. Htk.										
og pantsætte) — 12 - — 20 - —										
— 8 - — 12 - —										
— 4 - — 8 - —										
— 2 - — 4 - —										
— 1 - — 2 - —										
Tilsammen

Fæstegaarde paa 20 Tdr. Hartkorn og derover									
— 12 til under 20 Tdr. Htk.									
— 8 - - 12 - -									
— 4 - - 8 - -									
— 2 - - 4 - -									
— 1 - - 2 - -									
Tilsammen
Selvejerhuse og Arvefæstehuse } paa 2 Skp. til under 1 Td. Htk.									
— 1 Fdk. - - 2 Skp. - -									
under 1 Fdk. Htk.									
jordløse Huse o: Huse uden Hartkorns-Ansættelse									
Tilsammen
Andre Huse paa 2 Skp. til under 1 Td. Htk.									
(Fæstehuse, Lejehuse, Tyendehuse m. m.) — 1 Fdk. - - 2 Skp. —									
under 1 Fdk. Htk.									
jordløse Huse o: Huse uden Hartkorns-Ansættelse									
Tilsammen
Skyldsatte Lodder , som ikke vides at henligge til bestemte beboede Ejendomme, (saasom enkelte Skovlodder, Hedelodder o. s. v.)									
Sognets hele Ager- og Engs-Hartkorn									
og halverede Skovskylds-Hartkorn									
I alt
Sognets Gammelskat udgjorde									
	Kr.	Ø.							

Anm. Naar en Ejendoms Tilliggende hører under flere Sogne, anføres i ethvert af de paagældende Sogne det i samme liggende Hartkorn af Ejendommen under den Klasse af Hartkornet, hvortil Ejendommen efter hele sit Tilliggende hører. I Antals-Rubriken opføres derimod Ejendommen ikkun i det Sogn, hvor Hovedbygningen ligger.

De ved Bearbejdelsen af de indsamlede Oplysninger fremkomne Resultater ere i Tabellerne til det nævnte Værk for de enkelte Sogne i Landet trykte i følgende, nærmest for Pladsens Skyld, sammentrængte Form:

Amt.	Sogn.				
	Antal.	Hartkorn.			
		Tdr.	Sk.	Fk.	Alb.
Det <i>hele</i> Ager- og Engs- og det <i>halverede</i> Skovskylds-Hartkorn tilsammen var den 1. Januar 1885 fordelt imellem følgende Jordbrug:					
Gaarde:					
paa 20 Tdr. Hartkorn og derover . .					
— 12 til under 20 Tdr. Htk. . . .					
— 8 - - 12 - - . . .					
— 4 - - 8 - - . . .					
— 2 - - 4 - - . . .					
— 1 - - 2 - - . . .					
Tilsammen . . .					
Der af: Selvejergaarde					
Arvefæstegaarde					
Fæstegaarde					
Huse:					
paa 2 Skp. til under 1 Td. Htk. . . .					
— 1 Fdk. - - 2 Skp. - - . . .					
under 1 Fdk. Htk.					
jordløse Huse					
Tilsammen . . .					
Der af: Selvejer- og Arvefæstehuse .					
Andre Huse					
Lodder, som ikke høre til Jordbrug i Sognet					
Sognets samlede Hartkorn . . .					

Derimod ere Oversigtstabellerne over Hartkornets Fordeling i de enkelte Herreder og Amter trykte i den mere fuldstændige, til Optællings-Skemaets Rubriker svarende, Form, kun at den iøvrigt temmelig sjældne Art af Gaarde, der benævnes «Arvefæstegaarde uden Ret til at sælge og pantsætte», paa Grund af manglende Plads ikke her findes særskilt angivne, men ere indordnede under de egenlige «Fæstegaarde», til hvilken Klasse de efter Vilkaarene for deres Besiddelse nærmest maa være at henregne, hvorimod disse Gaarde i Indledningen til Tabelværket ere gjorte til Gjenstand for særskilt Omtale.

Ved at skjelne mellem Gaardene paa 12 Tdr. Hartkorn og op- eller Gaardene under 12 Tdr. Hartkorn, har man i Indledningen delt Landets samtlige Jordbrug i 3 Hovedgrupper (hver med sine Underklasser), nemlig: 1) Større Gaarde (eller Hovedgaarde og Avlsgaarde) med et Tilliggende af 12 Tdr. Hartkorn og derover, 2) Bøndergaarde med et Tilliggende fra 1 indtil 12 Tdr. Hartkorn og 3) Huse med et Tilliggende af mindre end 1 Td. Hartkorn.

Under «Husene» er som en særlig Klasse opført «jordløse Huse», 3: Huse, som ikke ere skyldsatte med Hartkorn, altsaa dels Huse, der ikke have noget Jordbrug, eller til hvilke kun en Have eller Haveplads henligger, dels hist og her tillige saadanne Huse, der vel have et ringe Jordbrug, men dog ikke særskilt ere satte i Hartkorn. Om de for «Husene» opstillede Hartkorn-Klasser ytres i Indledningen Side LV: «Betragter man Grænserne for de anførte Hartkorn-Klasser, vil det imidlertid være indlysende, at det egenlig kun er de til Klassen fra 2 Skp. til under 1 Td. Htk. hørende Huse, der have Betydning som selvstændige Jordbrug, saa at Besidderne maa antages henviste til dette som eneste eller dog væsenligste Erhverv, medens det allerede for Besidderne af de Huse, der have et Tilliggende fra 1 Fdk. til under 2 Skp. Htk., som oftest vil være nødvendigt, at de for at skaffe sig et tilstrækkeligt Udkomme maa ved Siden af deres eget Jordbrug forrette Daglejerarbejde hos de større Jordbrugere. For Besidderne af de Huse, der kun have et Tilliggende af under 1 Fdk. Htk., ligesom selvfølgelig for Besidderne af de jordløse Huse, maa endelig

Daglejerarbejde, Haandværksdrift, Fiskeri eller overhovedet anden Virksomhed end Jordbrug anses for at afgive den allervæsentligste Del af Erhvervet, og det vilde derfor maaske være naturligt at betragte Husene med under 1 Fdk. Htk. og de jordløse Huse som een samlet Klasse.»

B.

Norge.

Den norske Statistik har for Aarene 1819, 1838 og 1870 Oplysninger vedrørende de her omhandlede Forhold. For det sidstnævnte Aar ere disse Oplysninger meddelte i «Norges officielle Statistik, C. Nr. 11: Tabeller vedkommende de faste Ejendomme i Aarene 1866—70», udgivet i 1873 af Departementet for det Indre, under hvilket Kongeriget Norges statistiske Bureau dengang var henlagt som et af dets Kontorer. I Indledningen til dette Værk findes ogsaa optaget Hovedresultaterne af de for 1819 og 1838 udgivne Tabeller. I den nævnte Indledning bemærkes følgende:

«Det mangler imidlertid, saavel i Henseende til Materialets Omfang, som hvad dets Beskaffenhed angaar, meget paa, at man tør sige at have tilveiebragt en tilfredsstillende Statistik over de faste Ejendomme.

I førstnævnte Henseende maa navnlig paapeges, at de hidhenhørende Opgaver aldeles mangler for Byernes Vedkommende, naar undtages, at man har Oplysning om de solgte Ejendommers Antal og Værdi.

Hvad Landdistrikterne angaar, er vistnok Opgaverne i enkelte Retninger temmelig fuldstændige, men maa dog i et væsentligt Punkt betegnes som mangelfulde, idet der savnes Oplysning om Beskaffenheden og de forskellige Bestanddele af de faste Ejendomme, hvorunder hører Opgaver over Fladeindholdet af dyrket Jord, af naturlig Eng, af Havnegang, af Skov, af Myrstrækninger o. s. v.; — selv om Størrelsen af det beboede Strøg har man endnu saa usikre Oplysninger, at man har anset det for rettest ikke at

offentliggjøre dem. Adskillige af de nævnte Opgaver ere vistnok paa Grund af vort Lands store Udstrækning vanskelige at erholde, men ligesom Undersøgelser i den antydede Retning tildels ere paabegyndte, saaledes tør det haabes, at Kundskaben om disse Forhold efterhaanden vil blive mere og mere fuldstændig».

Ejendommene vare efter deres Beskaffenhed inddelte i:

1. Egentlige Jordbrug;
2. Havnegange, Engstykker, Udslaatter, Sætervolde etc.;
3. Skove og Skovstykker;
4. Hus og Lastetomter, Fiskevand og andre særskilt matrikulerede Herligheder.

I Henseende til Størrelsen blev der skjelnet mellem følgende Klasser af Ejendomme fordelte efter deres Matrikulskyld — en med det danske Hartkorn analog Skyldsætning:

0,0—0,2 Skylddaler,	
0,2—1,0	—
1—2	—
2—5	—
5—10	—
10—20	—
over 20	—

I Indledningen ere disse Klasser sammendragne til 4 Hovedgrupper nemlig:

- 1) Parceller (∅: Jordbrug paa 0,2 Skylddaler og derunder),
- 2) Smaabrug (∅: fra 0,2—2,0 Skylddaler),
- 3) Middelstore Brug (∅: fra 2—10 Skylddaler),
- 4) Store Brug (∅: over 10 Skylddaler).

Der er derhos skjelnet mellem de af Ejerne selv benyttede og de bortlejede Ejendomme.

Det ved Indsamlingen for 1870 brugte Skema havde omstaaende Form:

Schema

Opgave over de i Herred ved Udgangen af 1870 værende faste Eiendomme.

	Antal Eiendomme med en Matrikulskyld af:							
	24 Skill. og der- under.	over 24 Skill. men un- der 1 Spd.	over 24 Skill. men un- der 2 Spd.	over 2 Spd. men un- der 5 Spd.	over 5 Spd. men un- der 10 Spd.	over 10 Spd. men un- der 20 Spd.	over 20 Spd.	
A) De faste Eiendommers Beskaffenhed m. v.								
Samlet Antal Eiendomme								
— Matrikulskyld								
—								
Heraf:								
1. Egntlige Jordbrug {								
Antal Matr.-Skyld								
2. Havnegange, Engstykker, Udslaatter, {								
Sætervolde etc. {								
Antal Matr.-Skyld								
3. Skove og Skovstykker {								
Antal Matr.-Skyld								
4. Hus- og Lastetomter, Fiskevand {								
og andre særskilt matr. Herligheder {								
Antal Matr.-Skyld								
B) Af de egentlige Jordbrug vare:								
a. benyttede af Eierne {								
Antal Brug Matr.-Skyld								
b. bortfæstede eller bortleiede {								
Antal Brug Matr.-Skyld								

C) Af det samlede Antal egentlige Jordbrug (A 1) tilhørte:							
1.	Private bosatte inden Herredet:	Antal					
2.	— — i andre Landdistrikter . . .	—					
3.	— — i Byerne	—					
4.	— — i Udlandet	—					
5.	Hypothekbanken, Sparebanker og andre Banker	—					
6.	Oplysningsvæsenets Fond, (hvorunder de samme tilhørende Embedsgaarde) det nordlandske Kirke- og Skolefond, Universitetet, milde Stiftelser	—					
7.	Kommuner	—					
8.	Staten	—					
D) Det samlede Antal Skove og Skovstykker (A 3) tilhørte:							
1.	Private, bosatte inden Herredet:	Antal					
2.	— — i andre Landdistrikter . .	—					
3.	— — i Byerne	—					
4.	— — i Udlandet	—					
5.	Hypothekbanken, Sparebanker og andre Banker	—					
6.	Oplysningsvæsenets Fond, (hvorunder de samme tilhørende Embedsgaarde) det nordlandske Kirke- og Skolefond, Universitetet, milde Stiftelser	—					
7.	Kommunen	—					
8.	Staten	—					

E) Hvormange af de egentlige Jordbrug laa ved Udgangen af 1870 endnu i Fællesskab om Hjemmarken og hvormeget udgjorde disse Brugs samlede Matrikulskyld?

For de senere Aar er ingen tilsvarende Statistik bleven udarbejdet, hvilket ifølge Meddelelse fra det statistiske Centralbureau for Kongeriget Norge hidrører fra, at «Rigets Matrikul har været under Revision, et langvarigt Arbejde, der først for nogle Aar siden er bleven afsluttet og hvis Resultater endnu ikke foreligge trykte for alle Amter. Der er imidlertid nu i Anledning af de i Forbindelse med Folketællingen indhentede Opgaver om Udsæd og Kreaturhold sat i Gang en Bearbejdelse af disse Opgaver, ordnet i Klasser overensstemmende med den nye Matrikul, nemlig: under 50 Øre, 50 Øre—1 Mark, 1—3 Mark, 3—5 Mark, 5—10 Mark, 10—20 Mark, 20—50 Mark, 50—100 Mark, 100 Mark og derover».

«Norges officielle Statistik, C. Nr. 11: Tabeller vedkommende de faste Ejendomme i Aarene 1871—1875», udgivet i 1880, indeholder vel blandt andet Oversigt over «De faste Ejendommens og de selvstændige Jordbrugs Fordeling i Landdistrikterne ved Udgangen af Aaret 1865» og over «Antal og Matrikulskyld af andre særskilt skyldsatte Ejendomme end de egentlige Jordbrug», men disse Tabeller give kun for Rigets Bygder stiftsvis, amtsvis, fogderis og herredsvis Oplysning om Ejendommenes samlede Antal og Matrikulskyld samt, hvormange af de selvstændige Jordbrug der bleve benyttede af Ejeren selv og hvormange af andre end Ejerne. — I det samme Værk er der imidlertid tillige paa Grundlag af de ved Matrikulrevisionen erhvervede Opgaver over Indmarkens Udstrækning for Aaret 1865 offentliggjort en Tabel over Jordbrugenes Fordeling efter følgende Klasser: Jordbrug med mindre end 20 Maal Indmark, do. med 20—50 Maal, 50—200 Maal, 200—500 Maal, 500—1000 Maal, 1000 Maal og derover. Ved Indmark forstaas Ager samt dyrket og naturlig Eng.

C.

Sverig.

I Sverig udarbejde Landhusholdnings-Selskaberne fra Aaret 1865 hvert Aar tabellariske Oversigter over «Jordbruk och Boskaps-skötsel» for alle Rigets Len med deres Herreder, Sogne og Byer. Disse Beretninger med vedføjede Bemærkninger indsendes derpaa

Disse Opgivelser i «Hushållningssällskapens Berättelser» ere først for de 5 sidste Aar meddelte i det ovenfor anførte Omfang, medens de tidligere kun omfattede nogle faa Rubriker og tillige vare meget mangelfulde. Fra 1888 er tillige den Forandring indtraadt, at man har bragt det i Sverig indførte nye Maal- og Vægt-system i Anvendelse paa de landbrugsstatistiske Opgivelser, saa at Jordbrugene nu ere fordelte efter Hektar, medens de tidligere vare fordelte efter «tunnland» i 4 Klasser paa: «høgst 4, 4—40, 40—200 og öfver 200 tunnland».

D.

Tyskland.

I Forbindelse med den d. 5te Juni 1882 i hele det tyske Rige foranstaltede «Berufszählung» blev der tillige indsamlet omfattende Oplysninger til Fremstilling af «eine landwirthschaftliche Betriebsstatistik»; de derved fremkomne Resultater findes trykte i «Statistik des Deutschen Reichs, Neue Folge, Band 5: Landwirthschaftliche Betriebsstatistik nach der allgemeinen Berufszählung vom 5. Juni 1882», udgivet i 1885. For at fremskaffe det herhen hørende Materiale var der paa den fjerde Side af det ved «die Berufszählung» benyttede Optællingsskema trykt følgende Formular:

„Formular für die Erhebung der landwirthschaftlichen Betriebe.

Hauptfrage.

Wird unmittelbar von der Haushaltung aus Landwirthschaft betrieben, d.h. eine Bodenfläche, wenn auch vom kleinsten Umfange, landwirthschaftlich — als Acker, Gartenland (mit Ausschluss von Ziergärten), Wiese, Weide, zum Wein-, Obst-, Gemüse-, Tabak etc. Bau — bewirtschaftet? (Ja oder Nein!) . . .

Wird die vorstehende Hauptfrage bejaht, so sind die folgende

Nebenfragen zu beantworten.

	Hektar.	Ar.
1. Wie gross ist die zur Haushaltung (Wirtschaft) gehörige Gesamtfläche (einschl. Haus- und Hofraum, Garten, Holzland, Gewässer, Wege etc.) ?
2. Wie viel von dieser Gesamtfläche ist gepachtetes Land (als solches gilt auch das in Vertretung für einen Pächter bewirtschaftete Land). ?
3. Wie viel von der Gesamtfläche:		
A. ist Acker, Gartenland (mit Ausschluss von Ziergärten), Wiese, Fettweide oder kultivierte Weide, Obstgarten, Weinberg?
B. ist Holzland (mit Holz bestanden-Wald, Holzung, Forst, Busch) ?
C. sonstige Fläche (Haus-, und Hofräume, Ziergärten, Hutung oder unkultivierte Weide, Gewässer, Wege, Oed- und Unland). ?
4. Findet von der Haushaltung aus eine Theilnahme an der gemeinsamen Nutzung von ungetheilter Weide statt? (Ja oder Nein!)		
5. Wenn zur Haushaltung (Wirtschaft) Nutzvieh der nachbezeichneten Arten gehört, so wollen Sie darüber die folgenden Angaben machen:		Anzahl.
A. Pferde zum landwirthschaftlichen Betrieb, auch zur Zucht oder Aufzucht (andere Pferde bleiben ausser Ansatz), Gesamtzahl, einschl. Fohlen
Wie viele von diesen Pferden dienen zur Ackerarbeit ?	

	Anzahl.
B. Stiere und Ochsen, Gesamtzahl, einschl. Stier- und Ochsen-Kälber
Wie viele von diesen Stieren und Ochsen dienen zur Ackerarbeit ?
C. Kühe, Gesamtzahl, einschl. Kùhkälber
Wie viele von diesen Kühen dienen zur Ackerarbeit ?
D. Schafe, Gesamtzahl, einschl. Lämmer
E. Schweine, Gesamtzahl, einschl. Ferkel
F. Ziegen, Gesamtzahl, einschl. Lämmer

6. Wurden in dem landwirthschaftlichen Betriebe (abgesehen von etwaigen Nebengewerben) im letzten Jahre folgende Maschinen, gleichviel ob eigene oder fremde, benutzt: Dampfpflüge; Säemaschinen; Mähmaschinen; Dampfdreschmaschinen; andere Dreschmaschinen; Lokomobilen (nicht lediglich für Dampfflug oder Dreschmaschine); stehende Dampfkessel mit oder ohne Triebwerk. . . . ?

(Die Frage ist mit Nein zu beantworten, wenn keine der vorstehend genannten Maschinen benutzt wurde; andernfalls sind als Antwort die zutreffenden Wörter zu unterstreichen.)»

I den Skemaet ledsagende Anvisning til Udfyldelsen af samme fandtes blandt andre nedenstaaende Bemærkninger:

«Die Angaben haben sich auf die ganze von der Haushaltung aus bewirtschaftete Fläche zu beziehen, gleichviel ob diese innerhalb der Gemeinde-, Orts- oder Gutsgemarkung, oder theilweise oder ganz ausserhalb derselben gelegen ist, ob die Fläche ganz oder theilweise in Eigenthum, Pacht oder Nutzniessung oder in Vertretung für einen Anderen (Administration etc.) bewirtschaftet wird» ;

«Verpachtete Grundstücke sind vom Pächter und nicht vom Eigenthümer anzugeben» ;

og vedrørende Opgivelserne om Kvægbestanden:

«Die Fragen 5 A bis F dienen nicht zur Vornahme einer allgemeinen Viehzählung, sondern zur Feststellung des Viehstandes der einzelnen landwirthschaftlichen Betriebe».

Varetagelsen af Skemaets omhyggelige Udfyldelse var ifølge «Statistik des Deutschen Reichs, Neue Folge, Band 2: Berufstatistik nach der allgemeinen Berufszählung vom 5. Juni 1882», Einleitung S. 5*, overdragen enten til Sogneforstanderskaberne eller til Tællingskommissioner, der vare nedsatte i deres Sted.

Af det paa denne Maade tilvejebragte Materiale (i Forbindelse med de ved selve «die Berufszählung» fremkomne Opgivelser) blev der derpaa udarbejdet Oversigter, saavel for hele Riget som for de enkelte Stater og for de større Forvaltningskredse, til Belysning af følgende 4 Forhold:

1. die Zahl und die Flächengrößen der landwirthschaftlichen Betriebe;
2. die Nutzviehhaltung in diesen Betrieben;
3. die Benutzung von Maschinen in denselben;
4. die Verbindung der Landwirthschaft mit anderen Berufen».

Ved Bearbejdelsen viste det sig imidlertid, at de Summer, der udkom af Jordbrugenes samlede Fladeindhold i de forskjellige Kredse, for mange Kredses Vedkommende afveg betydelig fra og fornemlig vare mindre end de Summer, der vare fremkomne gennem Opgivelserne til Statistiken over «die landwirthschaftliche Bodenbenutzung», og som, fordi de vare kontrollerede ved Sammenligning med Matrikel-Arealerne, maatte anses som nogenlunde paalidelige. Dette siges i Indledningen til det nævnte Værk hovedsagelig at maatte forklares som hidrørende fra for lave Angivelser, idet der tilføjes: «Theilweis unrichtige und insbesondere zu kleine Flächenanweise unter den mehr als 5 Millionen zum grossen Theil auf Schätzung beruhender Angaben der Bewirthschafter konnten auch um so eher erwartet werden, als erfahrungsmässig die Befragten in der Sorge, dass ihre Antworten zu Zwecken der Besteuerung gebraucht werden möchten, nicht selten ein Interesse zu haben vermeinen, die Wahrheit zu verheimlichen».

Skjøndt nu ganske vist de ved Bearbejdelsen af Materialet til «die landwirthschaftliche Betriebsstatistik» fremkomne Areal-Størrelser i og for sig ikke kunde forventes at ville blive fuldt overensstemmende med de Resultater, der uddrogtes af Oplysningerne om «die landwirthschaftliche Bodenbenutzung», dels paa Grund af Forskjelligartethed i de forlangte Opgivelser, dels fordi man ved Statistiken over Arealets Benyttelse brugte Sogne-Grænserne som Grundlag, hvilket derimod — som det vil være fremgaaet af de anførte Anvisnings-Bemærkninger — ikke var Tilfældet ved Statistiken over Jordbruges Antal og Størrelse, forekom Afvigelserne dog saa betydelige, at man i alle de tyske Stater, kun med Undtagelse af Kongeriget Bayern, enedes om, ved Siden af de af selve Materialet uddragne Tal-Størrelser, tillige ved Hjælp af en i Indledningen Side 3* paa vist Fremgangsmaade at beregne saakaldte «ausgegichene» Tal-Størrelser, der i de specielle Tabeller ere med særegne Typer tilføjede under de af selve Opgivelserne umiddelbart fremgaaede Tal.

Jordbrugene ere i Tabellerne efter deres Størrelse delte i 14 Klasser, nemlig:

«0,0 bis	2 Ar,
2 —	5 —,
5 —	20 —,
20 Ar bis	unter 1 Hektar,
1 bis	2 Hektar,
2 —	5 — ,
5 —	10 — ,
10 —	20 — ,
20 —	50 — ,
50 —	100 — ,
100 —	200 — ,
200 —	500 — ,
500 —	1000 — ,
1000 Hektar	und grösser.»

Denne Klasseinddeling er foretagen ikke efter Størrelsen af det hele til hvert Jordbrug hørende Areal, men alene efter Stør-

relsen af det under det enkelte Jordbrug hørende «landwirthschaftlich benutzte» Areal, hvorved forstaaes det under «Nebenfragen, 3. A.» anførte Areal, nemlig: «Acker, Gartenland, Wiese, kultivirte Weide, Obstgarten, Weinberg». — Man fandt det hensigtsmæssigt at danne et saa stort Antal Underafdelinger, for at Tabellerne kunde blive saa brugbare som muligt til videnskabelige Undersøgelser af forskjellig Art og for at lette en Sammendragning til et mindre Antal Klasser alt efter Bearbejderens Behov. Det vanskelige ved at give en tilfredsstillende Klasseinddeling samt det mangelfulde i at benytte Arealets Udstrækning som en Maalestok for et Landbrugs virkelige Betydning berøres i følgende Sætninger:

«Eine solche Zusammenziehung (3: til et mindre Antal Klassen) ist für eine übersichtliche Darstellung selbstverständlich unentbehrlich, aber es kann der Natur der Sache nach keine Abstufung geben, die unanfechtbar und für jede Untersuchung ausreichend wäre. Insbesondere ist die Eintheilung nach der Fläche, welche hier gewählt werden musste, naturgemäss ein unvollkommener Ausdruck für diejenige in kleine, mittlere, grosse Wirthschaften, da die Unterschiede der Lage, des Bodens und der Benutzungsart dabei ausser Betracht bleiben; indessen wird in der Betriebsstatistik — um die Eigenthumsvertheilung handelt es sich ja hier nicht — wenigstens in etwas diesem Mangel dadurch abgeholfen, dass man, wie hier geschehen, nur das landwirthschaftlich kultivirte Areal in Betracht zieht und dadurch die Werthunterschiede des Areals doch in engeren Grenzen hält, als man es bei Hineinziehung des im weiteren Sinne als «landwirthschaftlich benutzt» zu bezeichnenden Areals, also namentlich der unkultivirten Weiden und Hutungen, deren Grenze nach dem Oed- und Unland hin gar nicht festzustellen ist, thun würde. Freilich hat ein Betrieb im ostpreussischen Kreise Johannisburg, wo der Grundsteuer-Reinertrag vom preussischen Morgen auf 7 Sgr. veranschlagt ist, eine sehr viel geringere Bedeutung als ein solcher derselben Grösse im Kreise Grevenbroich (R.-B. Düsseldorf), wo der Anschlag mit 162 Sgr. gemacht ist; immerhin ist die Fläche

eher als Massstab zu verwenden, wenn in ihr nur die der landwirthschaftlichen Kultur wirklich unterworfenen Bestandtheile enthalten sind.

Die Versuche, für die Betriebsstatistik oder die Grundeigenthums-Statistik von Deutschland und von Ländern mit ähnlichen landwirthschaftlichen Verhältnissen eine allgemein brauchbare Eintheilung der Besitzungen nach der Grösse zu finden, sind mannigfaltig, und ein jeder Bearbeiter kommt aus dem Bedürfniss seiner Arbeit und persönlichen Anschauungen heraus zu einer anderen».

I Indledningerne til det her omhandlede Værk ere de enkelte Klasser sammendragne til 4 Hovedklasser, nemlig:

- «I. Kleinste Betriebe unter 1 Hektar.
- II. Kleinbetriebe 1 bis 10 —
- III. Mittlere Betriebe 10 bis 100 —
- IV. Grossbetriebe 100 u. mehr —».

Om at sætte Grænsen mellem de mindste og de smaa Jordbrug ved 1 Hektar hedder det: «Die Grenze von 1 Hektar landwirthschaftlich benutzten Bodens darf als die des kleinsten Besitzes deshalb angesehen werden, weil ein Grundstück dieser Grösse auch bei günstigen Verhältnissen nur selten — etwa im Falle gärtnerischer Benutzung in der Nähe einer Stadt — die alleinige Erwerbsquelle des Betriebsleiters bildet»; — hvilket i den følgende Udvikling yderligere begrundes ved Hjælp af Oversigts-tabellerne over de med Jordbrug forbundne andre Virksomheder.

For den næste Hovedklasse «Kleinbetriebe» ere Grænserne satte ved 1 og 10 Hektar, idet disse Grænser menes at omfatte de Jordbrug, der væsenlig drives af Familien selv, uden regelmæssig Hjælp af Tyende eller Daglejere, og som tillige maa antages enten at udgjøre Familiens eneste Erhverv eller dog i de fleste Tilfælde dens Hovederhverv, medens Beskæftigelser ved Siden deraf kun maa betragtes som Bivirksomhed, — hvorimod i den første Hovedklasse «Kleinste Betriebe» de med Jordbrugene forbundne Virksomheder maatte anses som Hovedbeskæftigelsen og selve Jordbruget kun som en Bivirksomhed.

Om den tredie Hovedklasse «Mittlere Betriebe» ytres: «Von 10 Hektar beginnen die Betriebe, die man als regelmässig mit fremden Gehülfen versehen voraussetzen darf, und dabei zeigen die vorliegenden Zahlen für die nächsten drei Stufen, welche bis zu 100 Hektar gebildet sind, bemerkenswerthe Eigenthümlichkeiten. Eine Verbindung anderer Beschäftigung mit dem Landwirthschafts-betriebe kommt hier verhältnissmässig selten vor; insbesondere hört der gleichzeitige Erwerb durch landwirthschaftliche Tage-löhner, die selbst in der Stufe von 5 zu 10 Hektar noch einen Platz behauptet, hier so gut wie vollständig auf. Ferner ist bemerkenswerth, dass in dieser Grössenklasse die Betriebe, welche nur auf Pachtland beruhen, im Vergleich zu den bei den Klein-wie bei den Grossbetrieben zu beobachtenden Verhältnissen nur in geringen Bruchtheilen vorhanden sind, wenigstens in der gros-sen Mehrzahl der Bezirke und im Reich im ganzen. Aus dem Zusammentreffen dieser Eigenthümlichkeiten wird man die Bestä-tigung der Meinung gewinnen, dass diese Grössenstufe der Be-triebe die des landwirthschaftlichen besitzenden Mittelstandes (der Bauerngüter) sei. Der bei dieser Annahme störende Umstand, dass Vorwerke grösserer Güter als selbständige Betriebe erschei-nen können (wie es mit der Zählung derselben gehalten werden solle, dafür liess sich keine bestimmte allgemeine Vorschrift geben), darf hier ausser Acht gelassen werden, da diese Fälle, wie sich aus der verhältnissmässig kleinen Zahl der Grossbetriebe ergibt, wenig zahlreich sind».

«Der weitere Abschnitt bei 100 Hektar, als untere Grenze für den Grossbesitz, dürfte keinen Bedenken begegnen».

I Tabellerne gives, som Resultat af Bearbejdelsen af de indkomne Besvarelser vedrørende Jordbrugenes Antal og Størrelse, — for hele Riget, for de enkelte Stater og de større Forvaltningskredse — for hver af de 14 Størrelses-Klasser af Jordbrug Oplysning om følgende Forhold:

1. Durchschnittliche Grösse eines Betriebes:

nach der landwirthschaftlich benutzten Fläche. Hektar.

nach der Gesamtfläche Hektar.

2. Anzahl der landwirthschaftlichen Betriebe:

Anzahl der Betriebe überhaupt

Darunter Betriebe,

welche kein gepachtetes Land haben

in welchen $\left\{ \begin{array}{l} \text{weniger} \\ \text{mehr} \end{array} \right\}$ als die Hälfte ihrer gesammten Wirth-schaftsfläche gepachtetes Land ist $\left\{ \right.$
welche nur gepachtetes Land haben

Von den Betrieben haben

kein Holzland

Holzland

und zwar in einer Fläche von:

1 Hektar und darunter

über 1 bis 10 Hektar

über 10 bis 100 Hektar

über 100 bis 1000 Hektar

über 1000 Hektar

. Grösse der bewirthschafteten Flächen:

Gesammtfläche Hektar.

Davon ist gepachtetes Land Hektar.

Von der Gesammtfläche

dient als Acker, Gartenland, Wiese, kultivirte Weide,

Obstgarten, Weinberg Hektar.

ist Holzland Hektar.

und zwar beträgt	$\left\{ \begin{array}{l} \text{1 Hektar und dar-} \\ \text{unter} \\ \text{über 1 bis 10 Hektar} \\ \text{über 10 bis 100 H.} \\ \text{über 100 bis 1000 H.} \\ \text{über 1000 Hektar . .} \end{array} \right\}$	$\left. \begin{array}{l} \text{die} \\ \text{Fläche} \\ \text{des} \\ \text{Holzlan-} \\ \text{des:} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Hektar.} \\ \text{Hektar.} \\ \text{Hektar.} \\ \text{Hektar.} \\ \text{Hektar.} \end{array} \right.$
in folgenden nach			
dem Holzlande			
der Einzelwirth-			
schaften bemesse-			
nen Grössenabstu-			
fungen von:			

ist sonstige Fläche Hektar.

Derefter følger Tabeller over de 3 andre i samme Værk indeholdte Fremstillinger, nemlig: over «die Nutzhiehstand», over Benyttelsen af Maskiner ved Landbruget og over Forbindelsen af Landbrug med andre Virksomheder.

II.

Bemærkninger og Henstillinger.*Remarques et propositions.*

Som det fremgaar af foranstaaende Oversigt over den i de 3 nordiske Riger og det tyske Rige hidtil givne Statistik over Jordbrugenes Fordeling efter Størrelse og Driftsforhold, ligger Hovedvanskeligheden ved at tilvejebringe samlede Tabeller, der egne sig til korrekte Sammenligninger og Slutninger deri, at der ikke gives nogen Maalestok, der paa den Maade er ensartet overfor Jordbrugenes økonomiske og sociale Betydning, at lige store Enheder af Maalestokken endog kun tilnærmelsesvis svare til samme Værdi i Handel og Vandel eller aarligt Udbytte (Netto- eller Brutto-) af Bedriften. Selv i Danmark, hvor man har en forholdsvis ny — kun et halvt Aarhundrede gammel — Matrikul til Skyldsætning, hvis Hovedprincip var en Hartkornsansættelse efter Hensynet til de forskellige Jorders Frugtbarhed og heraf følgende Skatteevne, og hvor den overvejende Del af Jorden hidtil har været dyrket paa en temmelig ensartet Maade, maa man erkjende, at denne Maalestok ved Landets større Opdyrkning (fornemlig i Jylland), ved nye Kultur- og Driftsmaader og ved Forandringer i Driftsomkostningerne m. m. er bleven mere og mere upaalidelig, saa at man fremdeles kun holder fast paa den, fordi den dog endnu i det Hele taget er mere anvendelig end hvilken som helst anden enkelt Maalestok, i Særdeleshed naar man efterhaanden tillige kan belyse Forholdene fra andre Sider, saasom Kreaturbesætningernes S sammensætninger og Antal o. s. v. I Sverig og i Tyskland har man som Hovedgrundlag for Jordbrugenes Klassificering først og fremmest holdt sig til Størrelsen af de dyrkede Arealer, men at denne Maalestok er højst ufuldkommen, er selvindlysende, hvormeget man end maatte detaillere Oversigterne efter andre Driften vedrørende Forhold.

Ere saaledes Ulemperne ved Manglen af en tilstrækkelig god ensartet Maalestok for Jordbrugenes Fordeling meget følelige endogsaa i det Tilfælde, da man indskrænker sig til Behandlingen af et enkelt selv mindre Lands Jordbrug, stiger Vanskeligheden na-

turligvis i stedse forstærket Grad, naar man gaar til større Land-omraader og til en sammenlignende Statistik mellem Riger med forskjellig Jordbund, forskjelligt Klima, forskjellige Produkter og Dyrkningsmaader, ikke at tale om forskjellig Lovgivning og Kulturudvikling m. m. En almindelig eller endog kun til Sammenligninger tjenlig Skyldsætnings-Matrikul eller anden brugbar reel Værdimaalestok for de større eller mindre Agerbrug haves ikke og kan ikke fremskaffes. Man maa altsaa paa Forhaand opgive ethvert Forsøg paa ad denne Vej at naa til et Grundlag for den internationale Statistik.

Det herefter nærmest foreliggende bliver da Tanken om at benytte Arealet (særlig det dyrkede Areal) som Udgangspunkt, men kunne Sammenstillinger efter denne Maalestok maaske tilnød bruges under visse Begrænsninger, idet de kun anvendes for mindre Landstrækninger med i det Hele nogenlunde ensartede Forhold, saa blive de dog i Virkeligheden aldeles vilde, saa snart man gaar over til internationale statistiske Behandlinger af Jordbrugsforholdene i Lande, der i Henseende til Arealets Beskaffenhed og Brug ere i større eller mindre Grad hinandens Modsætninger. — Det samme gjælder om Husdyrholdet som Maalestok ligesom ogsaa om enhver lignende Anvendelse af Produktionsmængden af visse Jordbrugs-Frembringelser. Forholdene i saa Henseende ere i den Grad sammensatte og mangfoldige, at man utvivlsomt vil ende i et fuldstændigt Virvar, hvis man for Alvor vil prøve paa at gennemføre et Forsøg paa at løse Spørgsmaalet ad disse Veje. Efter mit Skjøn er det overhovedet umuligt at faa et brugbart Grundlag for en international Jordbrugs-Statistik ved at holde sig til Jordbundsforholdene eller forskjellige Sammensætninger af Kjendsgjæringer, som staa i Forbindelse med Jordens Dyrkning. Der gives i Virkeligheden intet umiddelbart Sammenlignelsesmiddel mellem Jorder af højst forskjellig Beskaffenhed under Klimaer, der saa at sige intet have tilfælles i Henseende til Varmegrad, Regnmængde o. s. v., ej heller mellem Jorder, der udbyttes paa aldeles uensartet Maade, til Kvægavl, til Skovbrug, til Korndyrkning, til Frembringelse af Handelsplanter eller Gartneri, til Vinavl eller Dyrkning af Oliven, Sydfrugter m. m.

Man maa altsaa søge en udenfor det egenlige Jordbrug liggende Værdibestemmelse for at finde en Maalestok til den omhandlede statistiske Sammenligning af disse højst uensartede Forhold.

Efter min Overbevisning gives der en saadan tilstrækkelig klar og vægtfuld Værdibestemmelse, men ogsaa kun én, nemlig hele den økonomiske og sociale Stilling, som i Almindelighed indtages af Besidderne af de paagjældende Brug. I alle Lande findes der et Slags Landaristokrati som Besiddere af Agerbrugs-Bedrifter, der ere større end de almindelige og give et tilstrækkeligt Overskud til, at vedkommende Driftsherrer kunne føre et nogenlunde rigeligt Kulturliv. Det karakteristiske for disse Drifteherrer Virksomhed er, at de maa antages at have fuld Beskjæftigelse som Ledere af Driften og at de altsaa kun aldeles undtagelsesvis deltage i det legemlige Arbejde. Der findes dernæst i alle Lande en større saakaldet Bondestand, bestaaende af 2 Hovedgrupper: 1) Jordbrugere, som vel have et forholdsvis godt Udkomme, men som dog til dagligdags væsenligst maa leve sammen med deres Folk og ligesom disse deltage i det legemlige Arbejde ved Siden af deres Virksomhed i Henseende til Driftens Ledelse, 2) Jordbrugere, der have deres Hovednæring og Hovedbeskjæftigelse ved Jordens Dyrkning, men som i Reglen hverken bruge fremmed Hjælp eller nyde større Indkomster end til et tarveligt Landboliv. Endelig findes der ogsaa paa Landet overalt Beboere, som enten have kun ubetydelige eller endog aldeles intet virkeligt Jordbrug, saa at de fornemlig maa søge deres Livserhverv gjennem Arbejde for andre, altsaa ere i Ordets indskrænkede Betydning «Arbejdsfolk». Man kommer saaledes til en Inddeling af Jordbrugene i 4 Hovedklasser:

- I. Store Jordbrug.
- II. Mellem-Jordbrug.
- III. Smaa Jordbrug.
- IV. Ubetydelige Jordbrug og Landbohuse uden Jordbrug.

Hvorledes nu Grænserne mellem disse Jordbrug bør sættes enten ganske i Almindelighed eller særlig for de forskellige Arter af Jordbrug, maa blive hvert enkelt Lands egen Sag efter de i

samme bestaaende Jordbundsforhold, Dyrkningsmaader, Agerbrugsfrembringelser o. s. v. — kun at det iagttages, at Brugene ved den bedst. mulige Fremgangsmaade indordnes i de nævnte 4 Hovedklasser efter de paagjældende Besidderes almindelige Stilling i den sociale Klasserække. I Danmark vil man ventelig indtil videre blive staaende ved Hartkornsansættelsen som Hovedudgangspunkt, og man vil da formentlig drage følgende Grænser:

- I. Store Jordbrug : Brug paa 12 Td. Hartkorn og derover.
- II. Mellem-Jordbrug : - fra 12 til 2 Td. Hartkorn.
- III. Smaa Jordbrug : - - 2 Td. til 2 Skp. Hartkorn.
- IV. Ubetydelige Jordbrug : Brug paa under 2 Skp. —

Spørgsmaalet om, hvorvidt de 4 Hovedklasser af Jordbrug atter yderligere skulle deles i Underafdelinger efter deres Størrelse, formenes at burde overlades de enkelte Lande og deres statistiske Bureauer til fri Selvbestemmelse. I Danmark vil man sikkerlig gennemføre en Deling ligesom tidligere af mindst følgende Omfang:

I. a.	Jordbrug paa 20 Td. Hartkorn og derover.
b.	— - 12 - — til under 20 Td. Hartkorn.
II. a.	— - 8 - — - — 12 - —
b.	— - 4 - — - — 8 - —
c.	— - 2 - — - — 4 - —
III. a.	— - 1 - — - — 2 - —
b.	— - 2 Skp. — - — 1 - —
IV. a.	— - 1 Fdk. — - — 2 Skp. —
b.	— - under 1 Fdk. Hartkorn eller uden Hartkorn,

hvorved altsaa en Sammenligning med Fortidens Opgjørelser bliver let, idet Forandringen egenlig kun vil komme til at bestaa deri, at man i Stedet for som hidtil 3 Hovedklasser faar 4 Hovedklasser, hvoraf Nr. 3 dannes ved en Overførelse fra hidtilværende Nr. 2 (Bøndergaard) af dennes sidste Underafdeling (fra 1—2 Td. Hartkorn) og fra hidtilværende sidste Klasse (Huse) af dennes første Underafdeling (fra 2 Skp. til 1 Td. Hartkorn) til en ny Mellemklasse (III), der altsaa kommer til at omfatte, hvad der ofte benævnes Bolssteder, Parceller, store Huslodder o. s. v. — I Sverig

og Norge vil man formentlig ogsaa efterhaanden komme ind paa Underdelinger af lignende Art som den nysnævnte for Danmark, der kunne betegnes saaledes: I. a. Største Brug, I. b. Temmelig store Brug, II. a. Største Mellebrug, II. b. Jævntstore Mellebrug, II. c. Smaa Mellebrug, III. a. Større Smaabrug, III. b. Mindre Smaabrug, IV. a. Ubetydelige Brug med ret gode Hjelpeprodukter til Husholdningen, IV. b. Landbosteder uden Jordtilliggende til nogen væsenlig Produktion — men naar dette skal ske, eller hvorvidt Delingen skal føres og paa hvilket Grundlag, bestemmes ikke paa det almindelige nordiske Program.

Ved Siden af Spørgsmaalet om Størrelsen af Landbrugenes Jordtilliggende er det af særlig Vigtighed at faa Forholdet mellem Ejer og Bruger statistisk oplyst, nemlig om Ejeren tillige er Bruger, eller denne sidste kun er Lejer. Lejemaal kan da atter have forskjellig Karakter. Det kan være et Tvangslejemaal med Vilkaar, som mere eller mindre ere fastsatte af Lovgivningen (Fæste og andre Former for et lovbehalet livsvarigt eller paa en vis lang Tid fastsat Lejemaal), hvilket som oftest staar i Forbindelse med Udviklingen af Middelalderens Godsordning. Men det kan ogsaa være ganske almindeligt Lejemaal (Forpagtning paa 1 à 2 Driftsomgange o. s. v.), som er en Følge af fri Overenskomst mellem Ejer og Bruger og anvendes for Jord, der efter Omstændighederne kan drives af Ejeren eller overdrages til en Lejer og i sidste Tilfælde stilles til Lejerens midlertidige Raadighed paa Vilkaar, som rette sig efter de Paagjældendes egne Ønsker og Formaal og derfor ej heller behøve at have et ensartet Præg.

Vi komme saaledes ogsaa for den internationale Statistiks Vedkommende til en Inddeling af Jordbrugene i:

A. Selvejerbrug.

B. 1. Brug i fast Leje i Henhold til særlige Lovgivningsregler.

2. Brug i frit Leje efter Parternes Overenskomst.

I Danmark vil man følgelig komme til at udvide den hidtil gennemførte Deling af Gaardbrug i Selvejerbrug og Brug i Fæste til en 3-dobbelt, nemlig: A. Selvejerbrug (til hvilke ogsaa henregnes Gaarde i Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte). B. 1.

Gaarde i lovordnet Fæste (hvortil henregnes de Gaarde, som før Lov af 9de Marts 1872 have været givne i Forpagtning paa 50 eller 100 Aar istedetfor i Fæste), B. 2. Gaarde i Forpagtning eller andet frit Lejemaal. Hvorledes en tilsvarende Inddeling maatte kunne gennemføres i den norske og i den svenske Agerbrugs-Statistik henstilles, men det skjønnes, at en saadan tidligere eller senere bør tilvejebringes.

Forsaavidt det efter Agerbrugsforholdenes historiske Udvikling i enkelte Lande maatte anses for ønskeligt dersteds statistisk at fremstille forskellige yderligere Delinger end i de 3 nysnævnte Klasser, f. Eks. Lejemaal efter metayage-Systemer — da kan dette jo meget godt gjøres (ogsaa indenfor de samme Klasse-Rammer) i de paagjældende Landes statistiske Værker, men der skjønnes ikke at være Anledning til, at der med Hensyn til den internationale Statistik kræves noget saadant. I Overensstemmelse hermed vil der formentlig ej heller være Grund til at optage noget i den Retning i det fælles nordiske Program.

Da det endelig forudsættes, at den her omhandlede Del af Agerbrugs-Statistiken i Almindelighed udfyldes med selvstændige Behandlinger af de indvundne Oplysninger om Kreaturbestanden efter periodiske Kreaturtællinger og om Arealets Benyttelse til Produktion af forskellig Sæd og Vækster, — maa det formentlig blive de enkelte Landes egen Sag, hvorvidt de i deres statistiske Fremstillinger af Jordbrugenes Fordeling formene det nødvendigt at medtage forskellige Kjendsgjæringer fra Kreaturtællinger eller Undersøgelser om Arealets Benyttelse som Bidrag til Fastsættelse af Grundlaget for Jordbrugenes Indordning under ovennævnte Inddelings-Klasser, alt eftersom der tillige staar andre hertil vel-skikkede Midler til Raadighed eller ikke. Som Følge af denne Betragtning bortfalder Spørgsmaalet om internationale Regler i saa Henseende.

Spørgsmaalet om, hvor ofte nye Oplysninger om Agerbrugenes Fordeling efter Størrelse og Driftsforhold skulle indhentes og behandles, er løst paa meget forskellig Maade i de 3 nordiske Riger, hvilket er en naturlig Følge af, at man har brugt uensartede Grund-

lag og indhentet sine Oplysninger gennem Myndigheder af temmelig ulige Beskaffenhed. For Tysklands Vedkommende antages det, at Spørgsmaalet henstaar uafgjort. Jeg formener, at der hvert 10de Aar bør foretages nye Opgjørelser, men at det forøvrigt maa staa ethvert af de statistiske Bureauer frit indenfor dette Tidsrum yderligere en eller flere Gange at indsamle Oplysninger og gjøre dem til Gjenstand for Behandling.

I Henhold til Foranstaaende tillader jeg mig altsaa at hensætte følgende Indstillinger til eventuel Vedtagelse af det 3die nordiske statistiske Møde:

- 1) Efter Jordbrugenes Omfang og Udbytte til de paagjældende Driftsherrer inddeles samtlige Brug i 4 Hovedklasser: I. Store Jordbrug, II. Mellem-Jordbrug, III. Smaa Jordbrug samt IV. Ubetydelige Jordbrug og Landbohuse uden Jordbrug.
- 2) Maalestocken for denne Inddeling er den forskjellige økonomiske og sociale Stilling, til hvis Opretholdelse tilstrækkelige Midler almindeligvis ydes Besidderne gennem de paagjældende Jordbrugs Produktions-Overskud. Den nærmere faktiske Bestemmelse af Maalestockens Enheder saa vel som af Grænserne mellem de 4 Hovedklasser tages imidlertid af hvert Lands statistiske Bureau efter sit eget Skjøn over Landets særegne Agerbrugstilstande.
- 3) Underafdelinger af disse 4 Hovedklasser i Henhold til de under samme henførte Jordbrugs større eller mindre Evne til at opfylde Forudsætningerne, hvorpaa Klasseinddelingen hviler, kunne gennemføres i hvert enkelt Lands Statistik efter Beskaffenheden af de foreliggende Formaal og faktiske Forhold, men der stilles intet Krav herom paa det fælles nordiske Program.
- 4) Jordbrugenes Fordeling i Klasser efter deres Omfang og Udbytte fuldstændiggjøres ved en Fremstilling af, hvorvidt de bestaa af A. Selvejerbrug eller af B. 1. Brug i fast Leje i Henhold til særlige Lovgivningsregler og B. 2. Brug i frit Leje efter Parternes Overenskomst.

- 5) Yderligere Delinger af Agerbrugene efter Forholdet mellem Ejer og Bruger kunne gennemføres, men paalægges ikke i det fælles Program.
- 6) Det overlades til de enkelte Bureauer selv at tage Bestemmelse om, hvilke Midler de anse det for nødvendigt eller nyttigt at anvende til Fastsættelsen af Landbrugenes Indordning under de forskellige Inddelings-Rubriker.
- 7) Nye Oplysninger om Agerbrugenes Størrelse og Fordeling indhentes og gøres til Gjenstand for statistisk Behandling med Mellemlum af ikke udover 10 Aar.

Kjøbenhavn i Juli 1891.

Marius Gad.
